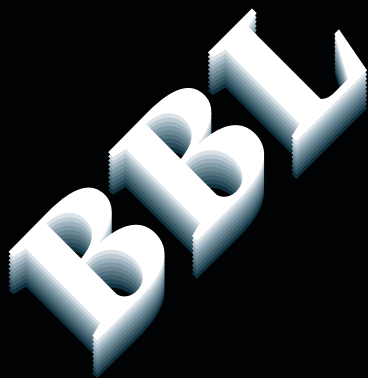

Biblioteksbladet

02:2012

Regeringen om KB

Det digitala biblioteket

Hajpen kring sociala medier

Litteratur som konstform

Under 2012 ska Svensk Biblioteks-förening satsa mer på lobbying, omvärldsbevakning, kunskapsutveckling och medlemsengagemang. Detta är bland annat resultatet av dialogen med medlemmarna under den så kallade Vision & Vilja-turnén som förening- en i samarbete med ett antal regionföreningar genomförde hösten 2011. Turnén gick till Lund, Linköping, Umeå och Stockholm. Totalt deltog cirka 200 medlemmar. Upplägget var seminarie- formens och syftet, förutom att pejla de funde- ringar som finns bland föreningens medlemmar, var också att diskutera framtida utmaningar – de utmaningar som t ex följer i spåren av en växande e-boksutgivning, minskande utlåningssiffror, ökande klyftor etc.

Själv hade jag möjlighet att haka på när turnén gick till Linköping – och hade flera givande samtal med biblioteksföreträdare från Östergötland.

Inte minst givande var den SWOT-analys som också stod på programmet på alla de fyra orter som besöktes. Där fick medlemmarna lista vad de upplever är föreningens styrkor respektive svag- heter samt vilka förväntningar de har på före- ningen.

Längst blev listan över förväntningar, kortast den över svagheter. Och det får väl anses vara ett ganska gott betyg – att höga förväntningar finns och att missnöjet inte är utbrett. För BBL:s del blev det både ris och ros – somligt konstruktivt, annat mer av karaktären vagt tyckande som är svårt att veta vad man riktigt ska göra med. Men allt – allt är bättre än den grav som grävs när likgiltighe- ten breder ut sig. Därför säger jag igen – och jag har sagt det förut – hjälp oss med konstruktiv och värdefull input om hur ni som läser BBL ska bli nöjdare. Ring, skriv och mejla synpunkter. Tipsa oss gärna om ämnen och bidra själva med att höja temperaturen på våra debatt- och kommentars- sidor. Inbjudan är stående. Förslag på omgör-

ningar i miljonklassen kan gå direkt i papperskorgen utan att passera BBL:s brevlåda.

Från föreningen förväntar sig med- lemmarna alltså mer opinionsbildan- de arbete, mer synlighet i debatten, mer kampanjer (minnet av Library

Lovers-kampanjen är tydligen numera mer ljus än rosa). Och så vill man också att föreningen ska se till att bibliotekarierna syns i TV-sofforna! All- tid dessa TV-soffor. Det står ett magiskt skimmer kring dem och jag blir väldigt nyfiken på vad det egentligen är man förväntar sig ska inträffa när man väl är där. Och efteråt? Och vilken TV-soffa är bekvämast: public service-soffan eller den mer kommersiella soffan?

Jag har ju inte koll på alla TV-soffor – men om man bortser från programmet Debatt som är mer som ett bollhav än en soffa – så är det slående ofta media som intervjuar annan media när det ska mysas på bästa sändningstid. På sin höjd blir en eller annan polis, någon smittskyddsläkare och så förstås politiker inbjudna. Men när siktades senast en representant för sotar-kåren? Eller för vvs-området? Med det vill jag bara säga att det nog inte är så lätt som man kan tro att bli känd från TV bara för att man representerar ett viktigt yrke.

Jag kan bara gissa vad förväntningen på TV-sof- fan rymmer: bekräftelse dvs att bli sedd och hörd som den välutbildade generalist på både kultu- rens och utbildningens område som man är, att bli betraktad som en röst att räkna med...

Men hörni: Vad är väl en bal på slottet? Den kan vara trist och tråkig och.. och.. alldeles all- deles underbar. Sug på den här: Vad är väl en TV- soffa mot 67 miljoner besökare?

Just det: Biblioteket – mest känt av allmän- heten. Sexigt!

Stockholm den 17 februari 2012

Ur innehållet:

- 4 Regeringen om myndighetsanalysen och KB. MarieLouise Samuelsson
- 10 Det digitala biblioteket – det fiktiva beståndet. Tobias Carlsson
- 14 Bibliotekarier och löner – stora skillnader. Åsa Ekström
- 16 Jordbromalmsskolan får nytt liv. Åsa Ekström
- 22 Att resa är att lära känna sig själv. Gullvor Elf m fl

AVDELNINGAR

- 24 Kommentarer
- 25 Utblick
- 26 Månadens uppsats
- 27 Krönika
- 28 Recensioner
- 36 Besserwisser
- 37 Föreningsnytt
- 39 Kalendarium

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5, Klarabergs-
viadukten 70 eller Kungsbron 1,
Stockholm

Tel. 08-545 132 30

Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteks-förenings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 550:- (Sverige), utanför Sverige, 700:-

Ansvarig utgivare

Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Paolo Sangregorio

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonser

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteks-förening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen.

Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställnings- tagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihets- förordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 24 februari.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

LM Informationstjänst - Er partner i informationstjänster

LM Informationstjänst är utvald leverantör för SKL Kommentus Inköpscentral.
Vi är tacksamma över det förtroende vi har hos allt fler kunder.

LM Informationstjänst anordnar Nordeuropas största seminarieturné,
e-Information Road Show, under 2012 och i samband med den vill vi bjuda in
våra kunder till en kunddag i Stockholm **den 24 maj 2012**. Då antalet platser är
reserverade, bör ni anmäla er snarast för garanterad plats.

**Välkommen på
e-Information Road Show**

**Anmälan sker via
vår hemsida
www.LMinfo.se.**

LM Informationstjänst

LM Informationstjänst är den ledande informationsförmedlaren i Nordeuropa.
Vi erbjuder våra kunder prenumerationstjänster, tjänster för användning och
administration av e-resurser samt tjänster för databaser och e-böcker. Våra kunder
är akademiska och vetenskapliga bibliotek, allmänna bibliotek, städer och kommuner,
företag samt deras informationsavdelningar.

www.LMinfo.se

informationstjänst

Lagt kort ligger

KB ska varken göra mer eller mindre när det gäller det nya samordnande uppdraget. Det är regeringens reaktion på Statskontorets myndighetsanalys. Man kommer alltså inte att agera i enlighet med analysens slutsats att uppdraget bör avgränsas.

AV MARIELOUISE SAMUELSSON

MEN UPPDRAGET KOMMER inte heller att utökas eller förtydligas – vilket bla Svensk Biblioteksförning har krävt. Någon nationell biblioteksstrategi är inte aktuell och KB kan inte räkna med mer pengar.

Statskontoret efterlyser, som tidigare refererats i BBL, en samsyn mellan KB och regeringen, och påpekar brister i instruktioner, mål och uppföljning.

Regeringens inställning är att saker möjligen kunde ha gjorts annorlunda, däremot anser man sig absolut inte ha struntat i KB och tycker att det är överdrivet att tala om ett KB i kris.

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth påpekar att KB har fått "ett rejält tillskott ur kulturbudgeten" för att utföra det nya uppdraget. När det gäller folkbiblioteken betonar hon kommunernas ansvar och att det "möjligen" kan bli aktuellt att förtydliga krav på biblioteksplaner. Tillfrågad om bibliotekspolitiken i stort hoppas hon att förslag på ändringar i bibliotekslagen kan skickas på remiss "under våren".

KB lyder alltså som myndighet under Utbildningsdepartementet, samtidigt som det utvidgade uppdraget emanerar från Kulturdepartementet. Om man idag sammanfattar bägge departementens synpunkter på Statskontorets analys finns på den politiska nivån en medvetenhet om att uppdraget inte blev så brett som Kulturutredningen och KB själva ville och som andra hoppades på, men är enligt regeringen ändå "en rimlig avvägning" mellan forsknings- och kulturpolitiska intressen.

Som vanligt är det statssekreteraren vid Utbildningsdepartementet, Peter Honeth, som får kommentera KB-frågor, ansvarig minister Jan Björklund avböjer på grund av tidsbrist.

Peter Honeth anser att Statskontoret har levererat "en bra rapport", men poängterar att det inte är samma sak som att regeringen kommer att agera efter rapportens slutsatser. Nu väntar beredning – Utbildningsdepartementet "går igenom frågan noga", men det finns inget som kräver att man lägger fram det för riksdagen eller alls agerar.

– Vi är ju försiktiga med att gå för djupt in i en myndighets arbete. Det är ingen hemlighet att vi på Utbildningsdepartementet från början var tveksamma till det utvidgade uppdraget, men vi pratade mycket mellan

FOTO: JOHAN ÖDMAN

– Det är helt fel att vi skulle strunta i KB. Nationalbiblioteket är viktigt, för forskning och för det nya uppdraget. Men det finns en del realistiska förväntningar på det utökade uppdraget, säger Peter Honeth, statssekreterare på Utbildningsdepartementet.

departementen och blev överens om att KB skulle ha det här uppdraget. Inte minst ville ju KB självt ha det.

Samtidigt innehåller Statskontorets analys kritik mot regeringen för brister gällande mål, instruktion och uppföljning?

– Vi får fundera över det och vara självkritiska, vi kan ju inte ha inställningen att vi är felfria. Men det är helt fel att vi skulle strunta i KB. Nationalbiblioteket är viktigt, för forskning och för det nya uppdraget.

Peter Honeth säger att det finns "en del realistiska förväntningar", på det utökade uppdraget.

– Självfallet har alla rätt att ha åsikter och driva frågor, men några direktiv om en nationell biblioteksstrategi kommer det inte att bli, säger han och menar att Jan Björklund tydligt satt ner foten gällande detta i sitt svar på socialdemokraten Kerstin Engles fråga i riksdagen i oktober förra året.

Att någon annan myndighet än KB skulle kunna "överta" samordningsuppdraget eller att man skulle skapa en helt ny "biblioteksmyndighet" ser inte Peter Honeth som rimligt.

– Beslutet är fattat. Vi kan inte nu gå tillbaka och laborera med att någon annan skulle få ansvaret, då vore vi tillbaka på ruta ett.

Statskontorets slutsats är att KB måste ha ökat fokus på universitetens och högskolornas behov, samtidigt som man pekar på att autonomireform och ökad konkurrens kan försvåra KB:s samordningsroll.

– Relationen mellan lärosätena och KB har inte varit alldeles problemfri under åren. Men jag menar att det snarare har förändrats till det bättre. Spänningarna har minskat.

Peter Honeth vill också varna för alltför pessimistisk tolkning av rapporten.

– Visst finns det problem, med nya verksamheter som inte är tillräckligt integrerade och med IT-verksamheten. Men man ska inte överdriva rapportens innehåll, det är fel att tala om ett KB i kris.

När intervjun görs i mitten av februari är det fortfarande Gunnar Sahlin som ansvarar för KB, trots att han skulle ha slutat i början av december. På den oundvikliga frågan om ny riksbibliotekarie och en snart årslång tillsättningsprocess som uppenbarligen inte har lyckats, svarar Peter Honeth som han gjort flera gånger förut, att han inte kan kommentera processen eller orsaker till att det har dröjt.

Kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth har avböjt intervjutid och telefonintervju och väljer istället att via mejl kommentera Statskontorets rapport och slutsatser, som att samordning och utveckling måste vara en underordnad uppgift för KB:

"Statskontoret får naturligtvis självt stå för sin analys. Jag tycker att det är viktigt att vi har en statlig institution som bidrar till samordning och utveckling inom bibliotekssektorn. Det är dessutom ett tydligt önskemål från folkbiblioteken, och från KB:s sida har man själv framfört att det är lämpligt att myndigheten tar på sig den uppgiften."

Statskontoret anser att KB:s samordnande roll "måste avgränsas" och att uppgiften att följa upp landstingens och kommunernas biblioteksplaner är "oklar"?

"Jag ser ingen anledning att avgränsa uppdraget ytterligare. KB har fått ett rejält tillskott med medel från kulturbudgeten för att utföra uppdraget"

Måste det till mer klara direktiv när det gäller biblioteksplanerna?

"Vi arbetar just nu med förslag på en revidering av bibliotekslagen. Möjligen kan det bli aktuellt att förtydliga kraven på biblioteksplanerna."

– Jag ser ingen anledning att avgränsa uppdraget ytterligare. KB har fått ett rejält tillskott med medel från kulturbudgeten för att utföra uppdraget, säger Lena Adelsohn Liljeroth.

KB anser att man fått för lite pengar, dessutom dröjde direktiven. Vad kunde ha gjorts annorlunda från Kulturdepartementet och vad kan/vill man göra framöver?

"KB har fått mer pengar än tidigare, men mindre än vad de ville ha. Uppdraget är också mindre omfattande än det man från myndigheten har föreslagit. Direktiven när det gäller det utökade uppdraget är framtagna i samarbete mellan Kultur- och utbildningsdepartementen och det är flera intressen som ska tas tillvara. Säkert är det mycket som skulle ha kunnat göras annorlunda, men det viktiga nu är att se till att uppdraget genomförs på bästa sätt."

Svensk Biblioteksförning och DIK har reagerat på Statskontorets myndighetsanalys och kräver nu att regeringen måste ta mer ansvar för biblioteken?

"Regeringen har genom att följa upp bibliotekslagen och uppdraget till KB ett visst ansvar för folkbiblioteken. Men huvudansvaret är förstås kommunalt."

Hur ser du på frågan om en nationell biblioteksstrategi? Bör Sverige ha en sådan och i så fall, vems uppgift/ansvar är det?

"Vi arbetar idag inte med frågan om en nationell biblioteksstrategi."

Hur ser läget och tidtabellen ut gällande ny bibliotekslag?

"Det finns förvisso en bibliotekslag sedan 1997. Det som vi arbetar med nu är olika förslag på ändringar i lagen. Jag hoppas vi kan få ut förslag på remiss nu under våren"

Till sist, hur ser du på bibliotekssektorn generellt? Har du som politiker uppnått det du vill? Vad har du för tankar, ytterligare ambitioner och förhoppningar?

"Vi arbetar idag inte med frågan om en nationell biblioteksstrategi."

→ ”Biblioteken är våra mest besökta kulturinstitutioner och tillhör de samhällsinstitutioner som har högst förtroende bland befolkningen. Jag tror dock att biblioteken står inför stora utmaningar framöver. En accelererande teknisk utveckling gör exempelvis att bibliotekens utbud behöver förändras.

Jag tänker då särskilt på diskussionen om e-böcker och att vi idag har många människor i vårt land som har ett annat förstaspråk än svenska, vilket gör att efterfrågan på litteratur på andra språk ökar. Däremot är jag helt övertygad om att biblioteken kommer att fortsätta att vara viktiga mötesplatser och spela stor roll för att sprida litteratur och främja läsning, även om vi tyvärr kan se tendenser till att besök och utlåning minskar.

Biblioteken kan också vara forum för diskussioner om yttrande- och tryckfrihet, i synnerhet i de kommuner som har fristadsförfattare.

Just nu har vi en litteraturutredning som bland annat ska ta fram förslag på hur vi kan främja bokens ställning och intresset för läsande. Jag ser fram emot att ta del av utredningens slutsatser när den kommer i september. Litteraturen har alltid spelat en mycket stor roll i mitt liv och det är ett område som ligger mig varmt om hjärtat.

Jag kan förstås inte säga att jag uppnått allt som jag vill. Det finns hela tiden nya frågor och utmaningar att ta sig an. Men jag gläds åt skolbibliotekens stärkta ställning och är intresserad av försöken i några kommuner att driva biblioteksfilialer på entreprenad.” ■

Nya bidrag till LITTERATUR OCH LÄSFRÄMJANDE

Kulturrådet utlyser tre nya bidrag under 2012:

- e-boksutgivning
- litterära evenemang i bokhandlar
- samverkan mellan folkbibliotek och studieförbund

Sista ansökningsdag 26 mars 2012

Ytterligare information:

www.kulturradet.se/bidrag/litteratur

KULTURRÅDET

SB och DIK vill ha besked

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING OCH DIK valde att agera of-fensivt med anledning av Statskontorets myndighetsana-lysis av Kungliga biblioteket (KB) som rymmer förslag där bä-rande delar av KB:s uppdrag tonas ner eller kan komma att lyftas bort från myndigheten. I ett gemensamt pressmeddelande som gick ut i slutet av januari menar Svensk Biblioteks-förening och DIK att detta står i strid med fattade riksdagsbeslut samt tidigare initiativ och besked från regeringen. I pressmeddelandet säger sig de båda organisationerna vara kritiska till regeringens hantering av Kungliga bibliotekets uppdrag att utveckla det svenska biblioteks-väsendet. Därför begär man en uppvaktning av både kulturminis-tern och utbildningsministern där man vill att regeringen redogör för framför allt tre saker:

- 1) på vilket sätt man avser säkerställa att KB:s uppdrag genomförs och utvecklas.
- 2) behovet av en utvidgad instruktion för KB:s uppdrag.
- 3) redogör för vilka initiativ regeringen kan ta för att få till stånd ar-betet med en nationell biblioteksstrategi.

Svensk Biblioteks-förening och DIK stod gemensamt bakom kravet på en nationell biblioteksmyndighet och välkomnade såväl Kultur-utredningens som regeringens förslag och riksdagens beslut. Inte minst för att de anser att en stark nationell biblioteksmyndighet be-hövs för att gemensamt kunna ta tag i och hantera ett antal viktiga framtidsutmaningar som biblioteken står inför.

Nu har fokus förskjutits från att mana på KB att ta fram riktlinjer för en nationell biblioteksstrategi till att säkra själva uppdraget.

I Statskontorets analys pekar man på att regeringens styrning be-höver bli tydligare och att KB behöver klargöra sina verksamhets-mål och prioriteringar, en kritik som Svensk Biblioteks-förening framförde i en skrivelse till regeringen redan våren 2010:

Som Svensk Biblioteks-förening ser det innebär såväl kulturutredning-ens förslag som regeringens proposition ”Tid för kultur” att nuvarande uppdrag både utvidgas och utvecklas med nya uppgifter för att KB ska fullgöra funktion som en ny central förvaltningsmyndighet för hela det allmänna, offentligt finansierade biblioteksväsendet. Det innebär av nödvändighet att KB i en kommande instruktion måste ges uppgifter och uppdrag som inte täcks av dagens förordning om KB:s instruktion.

Utöver en diskussion om nationell biblioteksstrategi hoppas de båda organisationerna också att uppvaktningen av kultur- och ut-bildningsministern kan rymma en diskussion kring en utvidgad in-struktion för KB:s uppdrag som nationell samordnare för Sveriges bibliotek.

”Utöver en tydlig och utvecklad instruktion ser vi också behovet av att KB skaffar sig en nationell biblioteksstrategi som utgångs-punkt för sitt samordnande och utvecklande uppdrag. Vi menar att Sverige bör sträva efter att skapa ett bibliotekssystem som bidrar till att utveckla ett långsiktigt hållbart kunskapssamhälle som inklude-rar alla. För att lyckas med det behövs en väl förankrad och genom-arbetad strategi och ett klargörande av mål och huvuduppgifter för de offentliga biblioteken”, skriver de båda organisationerna.

HZ

Nationell biblioteksstrategi – inslaget spår gäller

AV MARIELOUISE SAMUELSSON

NICLAS LINDBERG, SVENSK Biblioteksförnings generalsekreterare, är förvånad över delar av innehållet i Statskontorets myndighetsanalys av KB.

När analysen blev offentlig reagerade Svensk Biblioteksförning och DTK-förbundet snabbt och gemensamt, med skrivelser till utbildningsministern och till kulturministern.

–Att KB hade bekymmer i ett antal avseenden var ju känt, på det sättet är översynen en bekräftelse. Däremot ifrågasätter jag Statskontorets slutsatser att KB:s uppdrag borde reduceras, på grund av de interna problemen och problem gällande styrningen från departementen, säger Niclas Lindberg.

Han är tveksam till om det åligger Statskontoret att i en översyn föreslå förändringar av verksamheten.

–Men om man nu ska göra det borde den självklara slutsatsen istället vara att KB måste ges ökade möjligheter att sköta det uppdrag man fått. Och jag skulle bli otroligt förvånad om regeringen skulle stryka bort en del av uppdraget.

Han påpekar att Statskontoret samtidigt inte underkänner behovet av det utvidgade uppdraget gällande Nationell samverkan. En möjlig tolkning av översynen är alltså att den lämnar öppet för att någon annan myndighet än KB skulle få uppdraget?

–För Svensk Biblioteksförning spelar det ingen roll inom vilken organisation uppgiften löses. Det som behövs är ett nationellt biblioteksorgan oavsett vilken myndighet som får det uppdraget. Men om ansvaret skulle gå över till en myndighet under Kulturdepartementet, utan att man flyttar med ansvarsområden som KB idag har för delar av bibliotekssektorn, faller idén om en sammanhållen nationell biblioteksaktör. Då är man tillbaka på ruta ett och inget är längre vunnet.

När det gäller engagemanget från universitets- och högskolesektorn, företrädna av SUHF, menar Niclas Lindberg att det har skett en ”åsiktsförskjutning”.

–I remissvaren till Kulturutredningen var de positiva, men därefter märks inte ett lika stort intresse. Om SUHF inte längre anser det vara viktigt med en nationell biblioteksaktör och en biblioteksstrategi borde de vara tydliga och säga det rakt ut så att det går att bemöta och diskutera.

Att det råder konkurrens mellan lärosäten påverkar deras biblioteksverksamhet, något som Niclas Lindberg menar också är en fråga för den nationella biblio-

FOTO: ELISABETH OLSSON WALLIN

– Vi har uppenbarligen inte fullt ut lyckats förmedla vår vision, men vi jobbar vidare, för att entusiasmera och fördjupa kunskapen, säger Niclas Lindberg, Svensk Biblioteksförning.

teksstrategi som Svensk Biblioteksförning definitivt tänker fortsätta att arbeta för.

–Vi har uppenbarligen inte fullt ut lyckats förmedla vår vision, men vi jobbar vidare, för att entusiasmera och fördjupa kunskapen. Visst skulle vi också kunna göra hela jobbet och ta fram en nationell strategi, men det skulle inte göra nytta. Det måste komma från en nationell biblioteksmyndighet med mandat att ta fram den i samarbete med bibliotekens huvudmän, representerade av till exempel SKL och SUHF. Där ligger ansvaret för biblioteksutvecklingen och det är där ansvaret måste tas. ■

Alla talar om KB –men minns någon hur det var?

AV HENRIETTE ZORN

DEN LANDADE I rättan tid. När alla talade just om KB – inte minst på grund av Statskonstors kritiska analys av myndigheten – kom rapporten *Alla talar om KB. Kungliga bibliotekets utvidgade uppdrag – bakgrund och förväntningar*.

Syftet med rapporten är att belysa sammanhangen kring KB:s nya uppdrag genom dels en historisk bakgrund, dels en sammanfattning av olika aktörers förväntningar på KB:s nya uppdrag.

Om man nu tycker sig vara hyfsat uppdaterad vad det senare anbelangar, dvs senare års turer kring det som ledde fram till att KB från och med 2011 har ett uppdrag att fungera som nationell samordnare för det allmänna biblioteksväsendet samt de förväntningar och (får man nog säga) den misstro som det har väckt hos olika aktörer, kan med fördel bläddra fram till rapportens andra del.

Det är ganska snabbt gjort för den utgör större delen av rapporten. Det man får här är en läsvärd och kunnig, om än möjligen lite rörig exposé i och sammanfattning av svensk kultur- och bibliotekspolitik under drygt hundra år, signerad Barbro Thomas. Frågan om ett närmare samarbete mellan folk- och forskningsbibliotek sträcker sig nästa lika lång tid tillbaka får man klart för sig. Den diskussionen följer Barbro Thomas i spåren och parallellt redogör hon för hur statens stöd till (de kommunala) biblioteken har sett ut och förändrats genom åren. I framställningen ges även en överblick av hur de olika nivåerna kommun, region och stat avseende biblioteksområdet har interagerat, utvecklats och förändrats.

Hon stakar ut alla de viktiga årtalen och alla de viktiga beslut som tagits och som haft avgörande betydelse för ett närmande olika bibliotek emellan – steg på vägen till ett sammanhållet bibliotekssystem som tex en gemensam bibliotekarieutbildning (startade i Borås 1972–1973) och beslut om en bibliotekslag (1996, lagen trädde i kraft 1997).

Det blir en resa i framför allt den historia som berör folkbiblioteksområdet där tillhörighet/huvudmannaskap (Folkbiblioteksmyndighet 1913 under Ecklesiastikdepartementet, 1920 under Skolöverstyrelsen fram till 1974 då den fördes över till den nya myndigheten Statens kulturråd) och finansiering (från generella villkorade statsbidrag med start 1905 via tillfälliga och selektiva bidrag till icke öronmärkta pengar och dagens ”koffertmodell”) varit betydligt mer mångskiftande

Alla talar om KB ingår i Svensk Biblioteks-förenings skriftserie *På väg mot en starkare biblioteks-nation*. Tidigare publicerad skrift i serien är *Sverige – så in i Norden efter* (2007) och *En norsk, en dansk, en finsk – och en svensk?* (2011).

än vad som är fallet med forskningsbiblioteksområdet, som varit förhållandevis homogent med färre aktörer och mer avgränsade uppdrag.

Det är en resa som börjar i ett Sverige med 2 500 kommuner där folkbiblioteken har navigerat sig fram genom de förändringar som kommunreformer (1952 och 1971) skatteutjämnningssystem (1965), statlig kulturpolitik (*Ny kulturpolitik* 1974) och ett successivt minskat statligt engagemang (även myndighetsutövning) och ett likaledes ökat kommunalt har inneburit.

Det låter som kuriosa men redan på 1940-talet talades det om behovet av en mer självständig biblioteksmyndighet vilket ledde till att folkbibliotekssakkun-ninga 1946 lade ett förslag om inrättandet av en fristående myndighet: Statens biblioteksbyrå. Det hade varit något det, men som så många gånger förr stannade det vid ett förslag. Och förslag men inga åtgärder – det är ”något som tycks vila som en

förbannelse över reformförslag som rör biblioteksväsendet”, konstaterar Barbro Thomas.

Redogörelsen ger en ökad förståelse för varför, som Barbro Thomas skriver, det har tagit närmare hundra år att ”baxa” fram ett gemensamt centralt samordningsorgan: ambivalens i biblioteksvärlden men också hos statsmakterna har det funnits en vacklande hållning till att inrätta en central biblioteksmyndighet med ett tydligt uppdrag: ”I princip har det funnits – och finns – ett uttalat stöd för ett kraftfullt centralt biblioteksorgan. I praktiken har det funnits många förbehåll.”

Några framåtsyftande råd för framtiden ges alldeles i slutet av rapporten:

- För att KB ska kunna genomföra sitt nya uppdrag krävs att den ”sedan länge prisade samsynen på det allmänna biblioteksväsendet som ett sammanhållet system” om-sätts i praktisk handling.
- Att resurser ges till KB som står i rimlig proportion till uppgiften.
- Överväga möjligheten att biblioteksfrågorna samlas under ett departement – Utbildningsdepartementet.
- Tydligare gränsdragning mellan KB och Kulturrådet. KB har det odelade ansvaret för nationell biblioteksstrategi, Kulturrådet för statliga kulturpolitiska satsningar som läsfrämjande.
- Att biblioteksvärlden internt försöker komma tillrätta med benägenheten att framhålla skillnaderna sins-emellan och istället ser likheterna och ger den centrala förvaltningsmyndigheten sitt ”helhjärtade stöd”. ■

Den nya Kubismen!

4.945:-

Pris/enhet exkl moms

Art nr 6717

Art nr 6718

Art nr 6719

Art nr 6708

Art nr 6723

Nu tar vi kubismen till en helt annan upplevelsenivå.
Med nya medlemmarna i Cube-familjen får du ännu bättre möjligheter att skapa attraktiva utställningar och exponeringar.
Nu finns grundmodulerna även i svart och vitt som komplement till de transparenta. Så att du kan skapa större variation, bättre inramning och intressantare fokus i ditt bibliotek.
Välkommen till www.eurobib.com och läs mer.

Eurobib[®]
direct

Det digitala folkbiblioteket – det fiktiva beståndet

Som IT-bibliotekarie ansvarar jag för att e-böckerna blir sökbara i katalogen. Jag plastar inte, stämplar inte och jag klistrar inte fast några strecketiketter på böckerna. Det verkligt stora arbetet ligger dock i att informera låntagare om hur man lånar och registrerar sig, tex hos Adobe, skriver Tobias Carlsson.

AV TOBIAS CARLSSON

MED E-BOKEN STÅR folkbiblioteket inför nya komplicerade frågor om urval, teknikutveckling, immaterialrätt och licenskostnader. Folkbibliotekens bestånd av e-böcker bestäms av distributörer och aktörer på marknaden. Den tekniska utvecklingen riskerar att öka klyftan mellan bibliotekarierna och de som har makten över e-bokens ekosystem. Kostnaderna för e-böcker kan i längden bli så höga att vissa bibliotek inte har råd att erbjuda sina kommuninvånare denna service.

Som bibliotekarie är jag en av många som ser e-boken som en fantastisk möjlighet för läsande och lärande. E-boken kan både komplettera och i vissa sammanhang till och med ersätta den traditionella boken. Den är tillgänglig, attraktiv och enkel att ta med sig. Att kunna erbjuda e-böcker är självklart för de flesta folkbibliotek. Men e-boken ställer många förväntningar på och föreställningar om biblioteket på ända. Hur lånar man ut en digital fil? Vad är ett digitalt bibliotek? Folkbiblioteket står i och med e-bokens genombrott på allvar inför komplicerade frågor om immaterialrätt, licenser, digital öppenhet och distribution.

Urval. E-boken är på väg att förändra hur vi ser på urval och inköp. Där man idag gör ett aktivt urval får de flesta folkbiblioteken när det gäller e-böcker istället helt förlita sig på förlagen och dess distributör av e-böcker – Elib. Detta gäller inte enbart själva beståndet av e-böcker utan även hur de tekniskt är framställda – på vilka plattformar e-boken kan läsas och vilken krypteringsteknik e-boken skyddas med. Det finns egentligen inget sätt för folkbiblioteket att påverka detta. Folkbibliotekarien kan komma att förlora makten över delar av beståndet – på samma sätt som man har förlorat makten över katalogen och katalogposterna. Ett bibliotek som inte har valt att göra ett aktivt val får automatiskt Elibs bestånd och alla nya böcker varje månad. Ett aktivt val innebär att biblioteket kan välja att göra vissa titlar otillgängliga för sina låntagare. Av de 20 kronor biblioteket betalar för varje lån går en del av summan till att producera nya e-böcker – böcker som kan innehålla vad som helst, bara de håller sig inom lagens gränser.

Hur e-boksdistribution fungerar. När det gäller e-böcker kan man egentligen bara gissa sig till vad som finns att tillgå. Vilka böcker som kommer varje månad blir en överraskning om man bortser från de böcker man kan räkna med blir storsäljare som tex deckare av Läckberg, Marklund, Kepler, Jansson, Larsson, m fl. Den smala litteraturen, den som ett par gånger om året kommer till folkbiblioteken via distributionsstöd från Kulturrådet, hade kunnat göra sig som e-böcker, eller i viss mån till och med kunnat ersätta de traditionella pappersböckerna.

Lånet, som låntagaren uppfattar det, är en datafil med en kryptering som låses upp i 28 dagar. Därefter är lånet förfallet och det program med vilket man läser e-boken läser inte längre upp boken. För att förlänga lånet krävs ett nytt lån som också det kostar 20 kronor. Elibs modell, utlåningsmodellen är en i raden av e-boksmodeller för biblioteken. Förvärvsmodellen innebär att en e-bok köps in av biblioteket. När denna lånas ut är den ”upptagen”. Trots sin tekniska natur framstår e-boken alltså som en vanlig bok. En annan modell är prenumerationsmodellen som innebär att biblioteket betalar en enda summa för användande av en katalog. Denna modell liknar hur traditionella databaser fungerar. Ytterligare en modell, som används främst i USA, är låntagarmodellen (PDA). Låntagaren kan bläddra i e-boken, men biblioteket blir inte betalningsskyldigt för e-boken om den inte läses i en viss utsträckning.

Alla dessa modeller har vissa fördelar, men det går inte att komma ifrån att man egentligen inte kan låna en e-bok. Det handlar alltid om en datafil, mer eller mindre, som biblioteket egentligen saknar makt över. Detta faktum trycker särskilt Rasmus Fleischer på i sin bok *Boken & Biblioteket*, när han diskuterar det digitala biblioteket. Det digitala biblioteket är ett bibliotek som egentligen aldrig kan vara ett bibliotek i dess traditionella mening.

Teknikklyftan. Det är inte bara låntagarna som ska lära sig allt som är behäftat med att låna en e-bok. Om folkbiblioteket ska hänga med i utvecklingen krävs det också att bibliotekspersonalen lär sig att svara på alla frågor som kan tänkas komma upp vid utlån av e-böcker. Hur skaffar man ett Adobe-ID? Hur många gånger kan man auktorisera en läsplatta? Hur kommer man åt e-ljudboken när man vill fortsätta lyssna på den? Hur läser man en e-bok från biblioteket på en Ipad? Vad betyder Epub? Dessa frågor leder vidare till hur en dator fungerar, hur man laddar hem en app, vad en smart telefon är, hur en surfplatta fungerar, varför man måste ha en router för att kunna använda sin bärbara dator hemma m m. Många bibliotek har en IT-ansvarig bibliotekarie som har tid att sätta sig in i tekniken, men så är inte fallet överallt. En del folkbibliotek har bara 2–5 anställda. E-boken

sågs spara tid och pengar, men inte om man bara är ett fåtal anställda i biblioteket som sköter alla sysslor. Då blir det ännu något att sätta sig in i, ännu något som tär på mediebudgeten.

E-böcker och kvalitet. Det är inte bara tryckta böcker som håller olika kvalitet. Även e-böcker kan produceras påkostat. Det finns idag tekniska förutsättningar att producera e-böcker med en mängd funktioner. Några exempel är möjligheten att göra marginalanteckningar, att göra det möjligt att ändra storleken på teckensnittet så att layouten inte påverkas, att lägga till ljudspår så att man kan kombinera text och ljud, lägga till funktioner som är anpassade till plattformen man läser e-boken på – tex en surfplatta, bifoga bilder, filmklipp och annan information som berikar texten. E-boken har en otrolig teknisk potential och skulle kunna användas inom många olika verksamheter – som tex skola och utbildning. E-boken skulle också kunna kombineras med DAISY-teknik och öka tillgängligheten för människor med olika läshinder och handikapp. E-boken skulle alltså kunna bli ett ännu viktigare verktyg för bibliotekarien. Men om biblioteken inte har någon makt över inköpen – hur ska man kunna påverka producenter av e-böckerna att utveckla tekniken?

Kostnader. Hösten 2011 kom e-boksutredningen ”När kommer boomen? En kartläggning av e-boken i Sverige ur ett biblioteksperspektiv”, som jag varmt kan rekommendera. Många folkbibliotek har under året fått svaret på frågan när boomen kommer – den är redan över oss – med allt vad det innebär i kostnadsväg.

Det är inte sant att biblioteken inte lägger ner arbete på e-böckerna, ett antagande som priset om 20 kronor per lån bygger på. Som IT-bibliotekarie ansvarar jag för att e-böckerna blir sökbara i katalogen. Jag plastar inte, stämplar inte och jag klistrar inte fast några strecketiketter på böckerna. Istället arbetar jag bland annat med att lägga till ett så kallat fiktivt bestånd – posterna från BTJ är tomma och inget fysiskt bestånd lokaliseras. Varje månad får jag ett nyhetsbrev från Elib med aktuella titlar, men också med inaktuella titlar och dessa måste tas bort ur katalogen genom gallring. Det verkligt stora arbetet ligger dock i att informera låntagare om hur man lånar och registrerar sig, tex hos Adobe. Genom marknadsföring introducerar vi också människor i den nya tekniken. Utlån av läsplattor ingår men också konsultation i hur man läser e-böcker på Samsungs och Apples surfplattor. Hur man än ser på det är detta en kostnad för biblioteken som kommer multinationella företag och stora förlag till gagn.

Bibliotek kan även tvingas till kostsamma investeringar som att skaffa moduler till biblioteksdatasystemet

ILLUSTRATION: EMILIE HIRE

för att garantera säkerhet i låneögonblicket. I slutändan kan det alltså handla om mer än 20 kronor per lån.

Vad bör biblioteken och låntagarna kräva?

Ställ krav på hur e-böckerna ska skyddas. Det ska gå att läsa en e-bok på alla tekniska plattformar, även öppna plattformar som Linux. Ägaren av en tryckt bok har makt över objektet. Liknande rättigheter krävs för bibliotek när det gäller e-böcker. Detta är en viktig kulturpolitisk markering. En e-bok som man köper kan man inte låna ut till sin vän, man kan inte sälja den eller skänka bort den och man kan inte kopiera den för eget bruk. Kontrollen över boken ligger hos förlag och distributör.

Det ska gå att få tag på e-böcker även på utländska språk. Det finns mängder av fria e-böcker på nätet – hur får man in dessa e-böcker i Elibs bestånd? Hur får man in posterna i sin egen katalog? Det finns få möjligheter för folkbibliotek att sitta och importera poster och modifiera dessa så att det passar det egna biblioteksdatasystemet.

Uppgifter om lån är idag sekretessbelagda. Kan vi garantera sekretess för våra låntagare även om de lånar en e-bok? Hur använder Adobe uppgifterna som registreras hos dem när man får sitt Adobe-ID? ■

Artikelförfattaren är IT-bibliotekarie på Gislaveds bibliotek

Lästips:

Om det digitala biblioteket i *Boken & Biblioteket* av Rasmus Fleischer.

När kommer boomen? En kartläggning av e-boken i Sverige ur ett biblioteksperspektiv (KB, Svensk Biblioteksförening)

Sociala medier överdrivet hajpade

Det är de aktiva användarna och ”gammelmedierna” som format bilden av hur betydelsefulla de sociala medierna är. Men i praktiken hinner yrkesverksamma knappt läsa sin e-post på jobbet. Hur ska de då hinna med att twittra? Det undrar forskaren som undersökt betydelsen av de nya verktygen på nätet.

AV ÅSA EKSTRÖM

BILDILLUSTRATION: ASSI MOLIN

"OM DET ÄR NÅGOT med den nya medieeliten som stör mig så är det deras förmåga att blanda ihop sina egna medievänor med alla andras." Så skrev Johan Crone-man i en krönika i DN den 31 januari i år. Samma dag släpptes en forskningsrapport som i viss mån ger honom rätt. Idén om sociala medier som plattformar för aktivt informationsutbyte och diskussion får bara delvis stöd i studien. Istället konstateras i rapporten att det är ett förhållandevis begränsat antal användare som står för merparten av alla inlägg. Trots att allt fler använder sociala medier privat med sina "vänner" är det långt färre som använder sig av exempelvis Facebook och Twitter i jobbsammanhang – i alla fall jämfört med den uppmärksamhet som de mer traditionella medierna visar dessa verktyg. Detta enligt en studie som doktoranden Håkan Selg, avdelningen för visuell information och interaktion vid Uppsala Universitet, har gjort. Resultaten ligger i linje med andra studier om digital socialitet nämligen att det är en liten klick på ungefär fem procent som redan är frälsta och som står för de dagliga bidragen i olika nätverk.

I undersökningen har ungefär 1 000 medlemmar i Dataföreningen svarat på frågor om hur de använder sociala medier i jobbet inom IT- och telekombranschen. 75 procent av de tillfrågade är män och medelåldern ligger runt 50 år. Bara några få procent av dem är aktiva på Twitter, Facebook eller LinkedIn i yrkesrelaterade frågor. Det handlar alltså om yrkesfolk som ofta är uppkopplade via sina smarta telefoner och datorer men som ändå väljer bort dessa medier i jobbsammanhang. En statusuppdatering i månaden räcker i många fall.

Håkan Selg:

– Under flera år har ämnet hajpats så att alla arbetsplatser med ambition att hänga med ansluter sig utan att ens reflektera över den faktiska nyttan. Men faktum är att det är gruppen mycket aktiva användare som har format bilden av sociala medier.

Sociala medier har dramatiskt förändrat förutsättningarna för människors möjligheter att publicera sig. Allt fler använder sig av verktygen.

– Facebook används av de allra flesta huvudsakligen för att upprätthålla personliga kontakter. Det har blivit en värdefull kanal för olika frilansande egenföretagare att synas och lyfta fram det personliga varumärket på.

När det gäller den privata användningen, spretar den åt alla håll beroende på det sociala sammanhanget. Precis som i verkliga livet varierar den och är mer eller mindre utåtriktad. Håkan Selg noterar även att en del av dessa verktyg råkat ut för viss överanvändning inom vissa homogena grupper.

– Det uppstår lätt en mättnadskänsla, säger han.

När det gäller de som svarat i enkäten har ett flertal lyft fram andra viktiga kunskapskällor i yrket som inte fanns med i undersökningen, exempelvis RSS-flöden, bloggar, branschwebbsajter med artiklar, fackpress, e-postlistor, nyhetsbrev och diskussioner på olika nät-fora.

Hur många är det som twittrar i Sverige? I december förra året fanns 153 131 svenska twitterkonton. Det är dock långt ifrån alla som kan kallas aktiva i den relativt lilla Twittervärlden. Det visar en undersökning som Aitellu (ett företag som hjälper företag och organisatio-

ner med omvärldsbevakning och att bevaka och analysera medier) har gjort om svenska konton på Twitter. Undersökningen visar även att twittrarna framförallt finns i storstadsregionerna. Mediankontot i Sverige har skapat 69 tweets, har 20 följare och 39 vänner. Det tidigast registrerade kontot i Sverige registrerades 22 juli 2006, enligt Aitellu.

Det har funnits diskussioner om huruvida inlägg på Facebook och Twitter ska kunna anmälas och fällas av PO. Pressombudsman Ola Sigvardsson konstaterar att etik inte är juridik och skriver i en krönika i Journalisten: "Etik handlar om att ha en ansvarsfull hållning inför den publicistiska uppgiften. Det ansvaret tar, enligt min mening, inte slut där utgivarens formella roll upphör, utan gäller hela den publicistiska verksamhet mediehuset bedriver."

På JMG i Göteborg (Institutionen för Journalistik, medier och kommunikation) finns forskaren Ulrika Hedman vars avhandlingsarbete fokuserar på hur den svenska journalistiken som profession och hur journalistrollen förändras av sociala medier. "Förutom frågor kring själva användandet (när, var, hur, hur mycket, i vilket syfte etc) intresserar jag mig för frågor kring etik (yrkes- och pressetik), gränser (mellan arbete och fritid, professionellt och privat eftersom så många journalister nu går runt med personliga publiceringsverktyg i fickan dygnet runt) och vad jag skulle vilja beskriva som ett personligt varumärkesbyggande via de sociala medierna", skriver Ulrika Hedman på sin blogg.

Det ska onekligen bli intressant att läsa hennes avhandling eftersom det nog finns samband till andra närliggande yrkesgrupper.

Man ska kanske inte heller glömma att det än så länge är förhållandevis traditionellt när det gäller olika mediers betydelse som informations- och kunskapskälla eftersom morgontidningen fortfarande är i topp, följt av tv och radio. Det är inte heller så att det finns något säkert samband mellan en ökad läsning på nätet och minskade upplagor av papperstidningar. Varken på mikro- eller makronivå. Det har den engelske medieforskaren Jim Christholm visat i en studie som publicerades 2010.

Kanske kan det vara så att de sociala medierna många gånger också är en pr-kanal för papperstidningarna? Under Juholts sista dagar fanns det ett drev mot mediedrevet. Många gånger bestod detta drev i att länka vidare till de stora tidningsdrakarnas artiklar, debatt- och ledarsidor angående sådant som rörde Juholt.

– Det finns fördelar med sociala medier vid speciella händelser men det är nog så att det är få twittrare som tar sig till det kommunala arkivet och gräver. Trovärdigheten är det som gör att journalistiken inte så lätt går att avfärda. På så sätt överlever den, säger Ulrika Hedman till BBL.

Som inbiten radiot är det relativt enkelt att då och då hoppa över läsningen av morgontidningarna. Dessutom får man ju nästan alltid möjlighet att ta del av dem på Facebook eller Twitter. Alltför ofta länkas det till just de artiklar jag själv skulle ha läst. Frågan är om det egentligen är så bra.

För att inte tala om anpassade Google-sökningar som ger "rätt" sökordsträffar... ■

"Under flera år har ämnet hajpats så att alla arbetsplatser med ambition att hänga med ansluter sig utan att ens reflektera över den faktiska nyttan. Men faktum är att det är gruppen mycket aktiva användare som har format bilden av sociala medier."

Stora skillnader i lönenivåer

Utbildade bibliotekarier har ungefär 30 302 kronor i medellön. Det visar statistiken av DIK:s senaste löneenkät. Och männen tjänar nästan en tusenlapp mer än sina kvinnliga kollegor.

AV ÅSA EKSTRÖM

MEDELLÖNEN FÖR UTBILDADE bibliotekarier låg förra året på 30 302 kronor. 2006 var medellönen 25 603 kronor. Det innebär en löneutveckling på drygt 18 procent fram till 2011. Vid en snabb titt på lönestatistiken ser man omedelbart att bibliotekarielönerna varierar när det gäller kön, ålder och geografiskt läge. Män som arbetar som bibliotekarier tjänar nästan en tusenlapp (838 kr) mer än sina kvinnliga kollegor. De som är sämst betalda är barn- och ungdomsbibliotekarier med en medellön på 24 439 kronor jämfört med löneligans toppskikt där avdelningschefen tjänar 40 647 kronor.

DIK:s enkät genomfördes i oktober-november 2011 via ett webbformulär som skickades till de av förbundets 17 000 medlemmar som lämnat e-postadress. Siffrorna som redovisas är löneläget i september. Enkäten skickades även till förbundets alla egenföretagare. Från fackhåll betonar man att det i allra högsta grad är viktigt att svara på enkäter av detta slag. Avsändaren är relativt viktig i sammanhanget. Det finns ett slags "enkätmättnad" idag vilket kanske är begripligt eftersom vi överöses av kundundersökningar av vitt skilda slag.

–Svarsfrekvensen var låg bland medlemmarna i år, bara drygt hälften svarade på frågorna. Det underlaget är på gränsen för att få fram bra statistik, menar Lena Tibergh på DIK:s kansli.

Det är när siffrorna bryts ner i olika kategorier som underlaget helt enkelt kan bli för litet för att vara relevant för de olika yrkesgrupperna. Statistik är ett trubbigt verktyg som alltför ofta leder till för enkla slutsatser. Det finns i regel mängder av parametrar och variabler att ta hänsyn till.

Drygt 2 500 bibliotekarier har svarat på enkäten. De är anställda i stat, kommun och landsting men även i avknoppad kommunal verksamhet. Löneligan toppas inte helt oväntat av universitet och högskola medan bibliotekarier på Länsmuseum och i avknoppad verksamhet tjänar mindre. Å andra sidan är det endast ett fåtal

i kategorin avknoppad verksamhet som har svarat på enkäten vilket gör att siffrorna inte är helt tillförlitliga.

Hans Kyrö, ombudsman och lönestatistikansvarig på DIK, håller med om att medellönen på drygt 30 000 kronor för utbildade bibliotekarier är ganska bra och att det kanske gnälls lite för slentrianmässigt om dåliga löner.

–Men man ska komma ihåg att den positiva löneutvecklingen gäller de utbildade bibliotekarierna. De få assistenter som finns kvar har en klart sämre löneutveckling.

Åldersfördelningen inom bibliotekariekåren visar att mer än hälften är äldre än 45 år och 20 procent är över 60 år. Det förklarar kanske även varför medellönen för utbildade bibliotekarier ligger relativt högt.

Arbetslösheten bland bibliotekarier har minskat och ligger i dagsläget runt fyra procent. Nyutexaminerade bibliotekarier har gått från överskott till balans men prognoserna för framtiden spretar. Det har sedan en tid varit en kärv arbetsmarknad. Den fackliga anslutningen är hög, DIK har liksom de andra SACO-förbunden inte märkt någon medlemsflykt.

Löneläget mellan könen inom bibliotekariekåren är en fortsatt pinsam påminnelse om vilket ojämlikt samhälle vi lever i. Medellönen för kvinnor är 27 637 kronor medan männen tjänar 28 475 kronor i månaden. När det gäller löneskillnaderna mellan män och kvinnor finns det en liten förmildrande omständighet i att det är rätt många fler män som är chefer som har svarat. Å andra sidan visar ju även det på ett annat sorgebarn: Svårigheten att få kvinnor att bli chefer. En annan förklaring har med åldersfaktorer att göra. Männen är i snitt lite äldre och tjänar därmed lite mer. Vilken lön man får beror även på var någonstans i landet man bor. I Stockholms län tjänar man drygt 3 500 kronor mer än i Hallands län. Även inom gruppen i Stockholm är det rätt många som tjänar över 8 000 kronor mer än medianlönen. Dessutom finns det även ett fåtal äldre

”

Löneläget mellan könen inom bibliotekariekåren är en fortsatt pinsam påminnelse om vilket ojämlikt samhälle vi lever i.

28 475

27 637

utbildade bibliotekarier som tjänar ungefär 25 000 kronor efter 30 år i yrket medan den nyanställda tjänar 36 000 kronor.

På frågan vad facket gör för att utjämna skillnaderna svarar Hans Kyrö att det idag krävs att varje medarbetare måste vara mer delaktig och mer engagerad. Den som har lönesamtal direkt med sin lönesättande chef tjänar 2,4 procent mer, berättar Hans Kyrö.

– Det gäller att engagera sig aktivt i lönesamtalet för att kunna påverka. Det lönar sig att ställa två frågor till sin lönesättande chef: *Vad tycker du om min lön? Vad förväntas jag göra för att få en bättre löneutveckling?* Tydliga förväntningar lönar sig, konstaterar Hans Kyrö.

På frågan om alla klarar att föra fram sina förväntningar, menar Hans Kyrö att det ska nog dessa akademiker klara av. Samtidigt understryker han att det aldrig finns någon rättvis lönesättning. Under medar-

tarsamtal kan den anställda få höra att bra prestationer krävs för att nå nya användare.

– Vad innebär det? Vad är en bra prestation? En praktisk handling eller en medioker handling? Man önskar att alla lönekriterier var mätbara. Men ju mer man pratar om löneutveckling desto bättre.

Bibliotekarier satsar rätt sent i livet på en högskoleutbildning eftersom de ofta har en annan karriär (inom kultursektorn) i bagaget. Det innebär att de tillhör en yrkesgrupp som inte skaffar barn i lika stor utsträckning som andra. Det visar forskning av sociologerna Ann-Zofie Duvander och Sofi Ohlsson. De bäge forskarna menar att det är beklämmande att det i ett samhälle som anser sig vara jämlikt ska ha så stor betydelse vilket jobb man har. Å andra sidan kanske inte alla vill ha barn. Som sagt, det kan ligga mycket bakom siffrorna som kallas statistik. ■

Kulturen tar över Jordbromalmsskolan

Jordbromalmsskolan byggdes för att barnen skulle slippa bussas till andra skolor i Haninge. I våras stängdes skolan när eleverna valde andra skolor. Biblioteket i skolan har dock hela tiden varit öppet...

AV ÅSA EKSTRÖM

JORDBRO I HANINGE kommun är för de flesta kanske mest känt för Rainer Hartlebs mångåriga filmprojekt om barnen i Jordbro. Han följde ett antal barn från skolstarten i 7-årsåldern fram till 40-årsåldern och det resulterade i en tv-serie kallad Jordbrosviten. Jordbromalmsskolan byggdes för att barnen skulle slippa bussas till olika skolor runt om i Haninge. Skolan invigdes 1971 av förre statsministern Ingvar Carlsson (S). Biblioteket som Kerstin Sandin Löfqvist visar runt i ligger i den numera nedlagda skolan. Det har blivit färre tonåringar inne på biblioteket sedan skolan stängdes men det är fortfarande en populär mötesplats med programverksamhet som lockar besökare. En dag i veckan arbetar Kerstin Sandin Löfqvist som bibliotekarie på ett äldreboende på Kungsholmen, anställd av Stockholms stadsbibliotek. Övriga dagar är hon bibliotekschef på filialbiblioteket i Jordbro. Hon berättar att det finns mängder av föreningar i Jordbro. Hon är en chef som vill mycket och som tillsammans med personalen redan realiserat en hel del visioner. Sedan i våras finns ett minibibliotek på Åhléns lager som är en av de större arbetsplatserna i Jordbro industriområde där även Coca-Cola håller till. Eftersom nästan samtliga arbetsplatsbibliotek i industriområdet lades ner under 1990-talet så fyller minibiblioteket en viktig funktion.

Jag frågar om folkbiblioteket tar betalt för den servicen?

– De som arbetar på Åhléns i Jordbro är ju skattebetalare, varför skulle vi ta betalt för biblioteksservicen en gång till? Det förstår jag inte, säger Kerstin Sandin Löfqvist.

Eftersom det bor många människor i området som talar fler språk än svenska är det en resurs för biblioteket att ha en rysktalande bibliotekarie på plats. Det betyder bland annat att man kan erbjuda IT-handledning på ryska. Kerstin Sandin Löfqvist berättar att biblioteket samarbetar med fackförbundet Handels när det

gäller ansvaret för boksnurran i restaurangen på Åhléns. Ljudböcker är populära att låna och det fungerar bra med förtroendelånen på arbetsplatsen. Kerstin Sandin Löfqvist har även öppnat tvättstugebiblioteken på Höglundavägen – en satsning i samarbete med

bostadsrättsföreningen Mejsgarn – där de boende kan låna böcker, tidskrifter, spel och filmer på förtroendebasis medan de väntar på att tvätten ska bli klar. I bibliotekets uppdrag ingår naturligtvis även bokprat i skolor och på barnavårdcentralen. Biblioteket samarbetar också med kyrkan i Jordbro, bland annat när det gäller att nå barngrupper. Dessutom har man lördagsöppet.

– Det är viktigare än någonsin tidigare att samarbeta och söka upp nya grupper av människor. Gamla, funktionsnedsatta och fattiga i alla åldrar, säger Kerstin Sandin Löfqvist och öppnar en dörr in till skolfoajén.

Det var i våras som det var sista gången som avgångseleverna lämnade grundskolan i Jordbro. Något som innebar en nedmontering av samhällservicen i området. Orsaken till nedläggningen var att det blev för få elever när föräldrar och elever valde bort skolan till förmån för andra skolor i kommunen. Några hävdar att det fria skolvalet är orsaken till att den fullt fungerande skolan fick läggas ned eftersom många valde friskolor och Söderbymalmsskolan istället för den näraliggande Jordbromalmsskolan. Andra hävdar att det var radhusbarnen som valde bort skolan med de många höghusbarnen etc. Det må vara hur det vill med den saken men Jordbromalmsskolan lyser som en liten retropärila i all sin 1970-tals prakt, tycker Göran Lidbrink i Jordbro VärldsOrkester.

– Däremot ligger skolan intill ett centrum som är i behov av en riktigt omfattande renovering. Dystert, blåsig och grått!

Några av kommunpolitikerna tycker att skolan borde rivas för att ett nytt centrum ska byggas närmare pendeltågstationen, medan andra vill bygga centrum på annat håll. Klart är att många vill riva den väl bevarade skolan. Faktum är att skolan är minimalt sliten och har en fullt fungerande skolaula med stor scen. När skolan byggdes fungerade skolaulan även som biograf på helgerna.

Göran Lidbrink har tillsammans med Sanna Rantamäki och musikern Michael Vinsa kämpat för att de olika föreningarna ska få ett eget kulturhus att hålla till i. Man har bland annat arrangerat konserter och exempelvis den lyckade Jordbro Världsmusikfest som hölls i november förra året. Strax före jul fick de en välbehövlig julkapp då politikerna i Haninge plötsligt beslöt att ett nytt kultur- och föreningshus ska byggas i Jordbro. Jordbromalmsskolans huvudbyggnad blir tillfälliga lokaler för både kommunens som föreningslivets verk-

BiblioteksGUIDE för webben

WAGNER

www.wagnerform.se

Bibliotekschefen Kerstin Sandin Löfqvist och Göran Lidbrink från Jordbro VärldsOrkester i Jordbromalmsskolans aula.

samheter. Det handlar om fritidsgården Ung137 och biblioteket som redan finns i huset samt de föreningsdrivna verksamheterna Jordbro United, Vägen Ut och Jordbro VärldsOrkester. I dag finns även områdespolisen i lokalen intill biblioteket. Föreningarna får i alla fall vara kvar i Jordbromalmsskolans gamla lokaler. Ett beslut som gläder Michael Vinsa.

–Jag gick ut nian i Jordbromalmsskolan. Jag började till och med jobba som musiklärare i skolan. Lite för tidigt kanske, men här finns potential och det vore synd om man bara lät lokalerna gapa tomma, säger Michael Vinsa, som bland annat spelar i Chesty Morgans orkester och som arbetar deltid som scentekniker i kulturhuset i Haninge.

Dansare och musiker får gott om plats i de här väl tilltagna rummen, konstaterar Göran Lidbrink när han visar runt i skolan. I ett rum finns speglar på vägen till glädje för alla dansare. I ett annat rum har Michael Vinsa ställt flera av sina egna instrument till förfogande, allt från trummor och gitarrer till flöjter. Både Göran Lidbrink och Michael Vinsa har under flera års tid varit delaktiga i kulturlivet i Haninge, bland annat i det legendariska Ultrahuset och teaterföreningen Ormen.

”Här finns många olikheter och en stor potential. Jag har mötts av en enorm positiv kraft som måste få utvecklas. Framgångsfaktorn är att få ungdomar delaktiga och det kan bland annat ske genom andra ungdomsinspiratörer.”

–Här finns en härlig Jordbroanda! Man ska inte tro att det här är ett ställe med människor som inte vill något, för det är helt fel, menar de bägge.

Kommunens nyanställda projektledare Lorentina Runander som tidigare arbetat med ungdomar på Fryshuset, instämmer helt i det påståendet. Hon är den som nu ska se till att få fart på föreningsverksamheten i Jordbromalmsskolan med tydligt fokus på de unga.

–Här finns många olikheter och en stor potential. Jag har mötts av en enorm positiv kraft som måste få utvecklas. Framgångsfaktorn är att få ungdomar delaktiga och det kan bland annat ske genom andra ungdomsinspiratörer, säger Lorentina Runander.

Ambitionen är att ungdomarna ska få möta andra unga ledare för att inspireras och växa.

–Här ska de unga som är för gamla för fritidsgården få en chans att kanske möta det som de inte ens visste att de var intresserade av. Människor måste få möjligheten att möjliggöra, konstaterar Lorentina Runander.

Dessutom hoppas man få till en vi-känsla i huset genom att ha ett gemensamt fik där de olika verksamma kan träffas och utbyta erfarenhet. Kanske även börja samarbeta

–Det gäller att skynda långsamt när det gäller processarbete och först få en bra värdegrund att förhålla sig till, hoppas Lorentina Runander.

Bibliotekschefen Kerstin Sandin Löfqvist är hoppfull inför entusiasmen och har redan öppnat dörren. En gång i månaden är biblioteket med och arrangerar en ”öppen scen” i huset och det är nog bara början på framtida samarbete. ■

Vem främjar läsning som lust och nöje utanför skolans område? En utmaning för folkbiblioteken är att både stödja skolan och samtidigt utveckla ett tydligt tilltal gentemot barn och unga på fritiden.

AV CAY CORNELIUSON

KULTURRÅDET HAR FÅTT i uppdrag av regeringen att göra en särskild satsning på litteratur och läsfrämjande. Tre områden är fokuserade: samverkan mellan folkbiblioteken och det civila samhällets organisationer (läs studieförbunden), stöd till bokhandlarnas arbete med kvalitetslitteratur, och stöd till utgivning av e-böcker. Litteraturutredningen pekar i bakgrundmaterialet (Ku 2011:04/2011:19) på att det är läsfrämjande utanför skolans ram som ska utvecklas denna gång. Det finns också goda skäl att fästa uppmärksamheten på faktorer utanför skolans ramar – lustläsning på fritiden har stor betydelse för att skapa skickliga storläsare.

Kulturrådet har under några år arbetat med utgångspunkt i uttrycket litteraturen som konstform tillsammans med läns- och folkbibliotek. Tanken är att försöka levandegöra litteraturen på ett nytt sätt och komma ifrån att den, framförallt av barn och ungdomar, betraktas enbart som ett verktyg för läs- och skrivinläring. Projekt som använder olika gestaltande uttrycksformer för att locka till läsning med anknytning till olika konstområden har prioriterats. En tanke är också att folkbiblioteken, som arbetar med lässtimulans gentemot människor på fritiden, kan experimentera något friare än skolan, eftersom de inte har skolans tunga utbildningsuppdrag. Nya metoder kan i förlängningen alla dra nytta av.

En uppmärksam studie från Göteborgs universitet (*Förändringar i läskompetens under 30 år*, Monica Rosen) uppmärksammar att ökad datoranvändning tycks leda till att nöjesläsningen på fritiden minskar. Det är ju ett samband som verkar självklart men som inte påvisats i forskning. Studien visar också att klyftan mellan pojkars och flickors läsförmåga ökar. Resultatet har man fått genom att jämföra nio- och tioåringars

läsförmåga i fyra länder med skilda datorvanor. I Sverige och USA har läsförmågan försämrats sedan 1991 medan den tvärtom har gått stadigt uppåt i Italien och Ungern. Under samma period fanns en kraftig ökning i datoranvändande bland de svenska och amerikanska eleverna medan någon sådan ökning inte rapporterades från övriga två länder. Men även om datoranvändningen tycks motverka pappersboksläsningen, skapar det moderna mediesamhället med sina varierade tekniker också nya läsvanor och nya förhållningssätt till litteratur och läsning. Ökad datoranvändning bidrar till ökat skrivande – nära förbundet med läsandet – och kan vara positivt för identitets- och kunskapsutveckling. Exempel på nya medieformer som skapar intresse för litteraturläsning hos grupper som vanligtvis inte läser, är ljudböcker och läsplattor. Man kan ana att många av de killar och män som har läst boken om Zlatan har läst den som e-bok. Det finns också exempel på communities, som behandlar tex *Harry Potter*, *Twilight*, *Sagan om ringen* m fl som inspirerar till att läsa och skriva.

Folkbiblioteken har inte haft starkt stöd i läsfrämjandearbetet, vare sig från biblioteksutbildningarna eller kulturpolitiken på den regionala nivån. Inom biblioteksutbildningen (biblioteks- och informationsvetenskapen) har litteratur och läsfrämjande inte stått på schemat de senaste decennierna. På regional nivå har staten stött dans-, teater-, musik- och bildkonsulenter, men inte litteraturkonsulenter. Nu sker en förändring och litteratur och läsfrämjande stärks inom kulturpolitiken, bl a genom de regionala kulturplaner som skapas i kultursamverkansmodellen.

Folkbibliotekens roll är ibland mångtydig och svår-gripbar. Det beror bland annat på att de ofta har dubbla uppdrag för skola och kultur. Hälften av alla filialbibliotek i Sverige är integrerade och fungerar både som fritids- och skolbibliotek. Skolan är annars en väg till alla barn och unga, för folkbiblioteken precis som för många andra aktörer. Samarbetet mellan folkbibliotek och skola har varit långvarigt och skolans starka målbilder har ofta kommit att dominera, vilket varit till nackdel för metoder som främjar litteraturen som konstform och som tilltalar barn och unga på fritiden (*Studier av barn- och ungdomsbibliotek*, Rydsgö & Elf, 2007). Det betyder att litteraturen som konstupplevelse, utanför det didaktiska fältet, inte haft någon stark förespråkare. Folkbiblioteken har

Litteraturen som konstform – en bra grund för läsfrämjande

Lustläsning på fritiden
har stor betydelse för
att skapa skickliga
storläsare.

→ heller inte problematiserat och ifrågasatt sitt läsfrämjande arbete vilket gjort att metodutvecklingen stagnerat (*Barnbibliotek och lässtimulans*, Sandin 2011). En utmaning för folkbiblioteken är att både stödja skolan och samtidigt utveckla ett tydligt tilltal gentemot barn och unga på fritiden.

Flera forskare har visat att det finns stora skillnader i förhållningssätt mellan lärare och folkbibliotekspersonal när det gäller litteraturen. Kerstin Rydsjö och Anna Carin Elf skriver i en kunskapsöversikt att läsning inom skolans ramar handlar om läsinlärning, läsförmåga och läsförståelse, medan barnbibliotekarierna poängterar läslust, lässtimulans och läspreferenser. Beth Juncker, dansk forskare, har gjort en genomgång av skillnaderna mellan skol- och folkbibliotek utifrån samhällets förändring, från industri till kunskaps- och upplevelsesamhälle (*Barnet, platsen, tiden: teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld*, Rydsjö, Limberg & Hultgren, 2010). Hon menar att de olika sektorernas olika kulturbegrepp präglar de olika bibliotekstyperna: Slutsatsen blir att skillnaderna mellan biblioteksformerna är grundläggande.

Louise Limberg har utifrån en amerikansk forskares studier av skolbibliotekarier (*Skolbibliotekens pedagogiska roll; en kunskapsöversikt*, Limberg, 2002) diskuterat tre olika strategier som pedagoger kan anta i litteraturundervisning: det pragmatiska förhållningssättet som betonar kvantitativ läsning och läsning ur nyttopunkt, det traditionalistiska förhållningssättet som är inriktat på att förmedla kulturarv och att lära barn urskilja litterära och estetiska kvaliteter, och slutligen det emancipatoriska förhållningssättet som innebär att bibliotekarien utgår ifrån barns egna val, intressen och behov i syfte att utveckla dem till självständiga och kritiska läsare. Alla förhållningssätten är möjliga på de olika biblioteken vid olika tillfällen, men i huvudsak kanske det emancipatoriska förhållningssättet stämmer bäst med folkbibliotekens uppdrag.

På senare år har skolans litteraturundervisning varit i fokus och metoderna har ifrågasatts. Lärarna har kritiserats för att bara uppmuntra kvantitativ läsning och ägna för lite tid till samtal som sätter det lästa i samband med elevernas egna erfarenheter. Likaså har det varit klennt med intresseväckande aktiviteter. Litteraturläsning tenderar att ses som en tråkig färdighetsövning utan lust och flow av eleverna.

Kulturrådets läsfrämjande uppdrag innebär att litteraturen framförallt ses som ett konstnärligt uttryck i dialog med andra konstformer. Släktskapen mellan olika konstformer är påtaglig och gränserna flytande; pjäser är i hög grad litteratur, många filmer tar sin utgångspunkt i romaner, lyrik är nära förbunden med musik, osv. Ett aktuellt exempel på hur nära lyrik och musik kan vara, är Tranströmers poesi. Släktskapen kan bidra till att skapa intresse för litteraturen och förnya metoder för läsfrämjande.

En grund för en sådan metodik är den förändrade syn på begreppen språk och text som infördes i Sverige på 1990-talet – bland annat i läroplanen för grundskolan, Lpo 94 (*Att läsa och skriva – forskning och beprövad*

FOTO: BJÖRN SKOOG

Litteraturen som konstupplevelse, utanför det didaktiska fältet, har inte haft någon stark förespråkare.

erfarenhet, Myndigheten för skolutveckling, 2007). Bakgrunden var snabba förändringar när det gällde informations- och kommunikationsteknologin. I begreppet språk innefattades alla olika uttryckssätt som kan användas i meningsskapande kommunikation: talspråk, skriftspråk, bildspråk, dansens och musikens språk, etc. I konsekvens med det vidgade språkbegreppet användes också ett vidgat textbegrepp. Det innefattar alla sorters gestaltningar, oavsett vilken form de har, vilket överensstämmer med den ursprungliga betydelsen av det latinska ordet text (= väv av betydelser). Ett närbesläktat uttryck är begreppet literacy som fått stor utbredning i Sverige. När skrift är en del av en verksamhet där den bidrar till meningsskapande, till exempel när man talar om det lästa, eller omsätter något skrivet i en annan uttrycksform som bild, dans, diagram, tabeller etc, talar man om olika literacypraktiker (*Lärande, Skola, Bildning*, Liberg, Säljö & Lundgren, 2010).

Det vidgade språk- och textbegreppet och literacybegreppet stärker resonemanget om att använda olika gestaltande konstformer i läsfrämjandearbetet i relation till litteratur. Ett sådant synsätt är meningsfullt i kontakt med människor som inte är vana att läsa skrift, tex barn. Det är också användbart i förhållande till människor med funktionsnedsättning, dvs personer som läser med hjälp av olika sinnen, lyssnar eller tittar på tecknat språk etc.

För några år sedan utformade Kulturrådet och Sveriges länsbibliotekarier ett gemensamt strategidokument där arbetet med litteraturen som konstform var en av utgångspunkterna. Flera stora projekt med inriktning barn och unga har utformats med det synsättet och även utvärderats, bl a *Läskonster* i nio län i Mellansverige och *Bokens alla sidor* i Östergötland. Inom Läskonster prövas tanken med Litteraturhus på olika sätt och i flera olika län bl a Västmanland, Örebro, Östergötland och Gävleborg (Sandviken). Utvecklingen inom området läsfrämjande känns stark och folkbiblioteken är, med hjälp av länsbiblioteken, drivande. Till skillnad från vuxenlån har, enligt folkbiblioteksstatistiken, lånen till barn och unga inte minskat under senare år. Det kan vara ett resultat av barnbibliotekens experimenterande med nya former. ■

Artikelförfattaren är handläggare för litteratur och läsfrämjande på Kulturrådet

AN I A R A P R I S E T

Bland tidigare pristagare finns: Bodil Malmsten, PC Jersild, Birgitta Stenberg, Eva Ström, Bo Carpelan, Kerstin Ekman, Monika Fagerholm, Lars Norén, Göran Tunström, Tomas Tranströmer, Torgny Lindgren, Sara Lidman, Agneta Pleijel, Werner Aspenström, Tora Dahl, Ann Jäderlund, Birgitta Trotzig, Niklas Rådström, Göran Palm, Per Olov Enqvist, Göran Sonnevi, Elsie Johansson, Elisabeth Rynell, Anne-Marie Berglund, Willy Kyrklund, Magnus Florin, Tua Forsström, Erik Eriksson, Lars Ardelius, Kristian Lundberg

SVENSK
BIBLIOTEKS
FÖRENING

Svensk Biblioteksförenings Aniarapris har sedan 1974 årligen tilldelats en svenskspråkig författare av skönlitteratur för vuxna. Prisutdelning sker i september och består av en skulptur av Linnéa Jörpeland samt en prissumma på 50 000 kronor.

www.biblioteksforeningen.org

Att resa är att lära känna sig själv

AV GULLVOR ELF

Längs med stambanan, från svart diamant via ett garage och ett demokratiprojekt, via en kultursatsning i provinsen till en elitsatsning i huvudstaden, reser tyska bibliotekariestuderande och unga svenska bibliotekarier och lär sig mer om sitt land, om världen och om sig själva.

UPPHOVET TILL RESAN var två gästföreläsningar som i november 2010 hölls av under tecknad på Stuttgart Media University. Ämnet var skandinavisk biblioteksverksamhet i allmänhet och de svenska folkbibliotekens målgruppsanpassade verksamhet i synnerhet. Föreläsningarna hölls för studerande på andra terminen i programmet för biblioteks- och informationsvetenskap inom ramen för kursen biblioteksarbete gentemot olika målgrupper. Kursansvarig var professor Susanne Krüger.

Efter föreläsningarna började en idé att ta form hos både lärare och studenter. Idén var att utforma en valbar kurs för tredje terminsstudenterna, bestående av tre delar: Först förberedande studier på hemmaplan, sedan en resa till Sverige som förutom studiebesök på olika svenska folkbibliotek också skulle bestå av möten mellan unga bibliotekarier från Sverige och deltagarna i kursen. Under resan i Sverige skulle ytterligare en seminarieomgång genomföras med presentationer av de olika ländernas biblioteksverksamhet illustrerat med olika praktiska exempel. Slutligen, tillbaka på universitetet skulle studenterna skriva avslutande rapporter.

Beim reisen lernt man sich selbst kennen... Kursen fick många sökande och de attraktiva 13 studieplatserna fylldes snabbt.

En av de studerande, Gerlind Ladischs, berättade senare i sin personliga rapport:

"Min bild av Sverige var innan min resa tämligen diffus och även idealiserad, mest bekant från Astrid Lindgrens berättelser. Ett föregångsland för kvinnor som vill kombinera arbetsliv och karriär med barn och familjeliv. Ett land med bibliotekslag och ett rikstäckande nätverk för biblioteksverksamhet och litteraturförsörjning.

Eftersom jag valt målgruppen invandrare förberedde vi oss i Stuttgart genom att lära känna vårt eget lands, dvs Tysklands, ambivalenta integrationspolitik. Flera decennier med turkiska gästarbetare och stor inflyttning från de forna öststaterna har gjort Tyskland till ett land med stora invandrargrupper och i behov av en konsekvent invandrarpolitik.

Nu skulle jag, för första gången, om än i liten skala, få förklara denna politik (eller brist på politik) och vilka konsekvenser den har haft för det övriga samhället".

Samtidigt i Nässjö. I Nässjö förberedde sig fem unga bibliotekarier inför mötet – utmaningen var att beskriva det dagliga målgruppsanpassade arbetet på ett helt vanligt svenskt bibliotek.

BVC-träffar, boken-kommer, talböcker, datorkurser för SFI-elever, äppelhyllor, läsecirklar, språkcaféer, kombinerade medborgarkontor/biblioteksfilialer – ja, men det är väl inget särskilt med det? Sådant som i Sverige anses som självklart diskuteras inom gruppen – att det skall vara gratis att låna, stödet från centrala institutioner som TPB och Internationella biblioteket, gratis svenskundervisning för nyanlända samt modersmålsundervisning för barn med utländsk härkomst. Är det lika självklart i andra länder?

Oroande invandrarfientliga strömningar framförallt gentemot en växande somalisk minoritet hade föranlett biblioteket att under hösten bedriva projektet Somalisk höst – med uppmaning till Nässjöborna att lära känna sina nya grannar. Hur arbetar man med integration på bibliotek i andra länder?

Efter ett halvårs förberedelser började resan i juni 2011. En mjukstart i Köpenhamn, med ett informellt besök på Svarta diamanten får Gerlind Ladisch att senare fundera över hur vackra biblioteksbyggnader i sig identifierar och befäster bibliotekens ställning i samhället.

I Malmö visar Sverige upp sitt vackraste ansikte, vitklädda studenter fyller stadsrummet.

Här delges vi visionerna i projektet *The Darling Tweens*, och erfarenheterna av demokratiprojektet *Garaget*. Med stor öppenhet och stort engagemang berättar medarbetare vid Malmö stadsbibliotek visionärt om stadens utvecklingsarbete inom bibliotekssektorn.

"Viljan att inte stanna upp utan konstant fortsätta att förbättra och utveckla verksamheten skulle visa sig vara karaktäristiskt för svenska bibliotek", skriver Gerlind i sin rapport.

Bred satsning i Småland. Vi far sedan längs stambanan norröver och landar i Nässjö. Övernattning sker på Lövhults fritidsanläggning, mitt i den småländska skogen, med ängar och små sjöar. I juninatten bjuds på grillafton och folkmusik. *"Det är så här jag alltid tänkte att det skulle vara i Småland"* skriver Gerlind Ladisch.

Verksamheterna i den lilla stadens stora kultursatsning *Kulturhuset Pigalle* presenteras under en förmid-

dag. Sedan drar seminariet igång med presentationer och diskussioner, resultatet av mycket förberedande arbete. Praktiska exempel av integrationsprojekt i miljonstaden Hamburg blandas med beskrivningen av allt-i-allo-arbetet på ett bibliotek/medborgarkontor i lilla Forserum.

Svårigheten att samordna biblioteksverksamheten i ett land med ca 82 miljoner invånare (med 16 starka delstater), jämförs med den överblickbara bibliotekskartan i Sverige.

Efter presentationerna fortsätter erfarenhetsutbytet under resten av resan. Även dessa mer informella samtal tillför mycket kunskaper.

Resan går vidare. Konceptet kulturhus – att samla folkbildning, konst, bibliotek, teater, kulturskola, ungdomsverksamhet m m under samma tak intresserar studenterna. Det lilla exemplet i Nässjö följs sedan upp av det stora Kulturhuset i Stockholm, med besök på de nya målgruppsanpassade biblioteken *Rum för barn* och *TioTretton*. Vuxenfria zoner, skriver Gerlind Ladisch om *TioTretton*, där barnen verkar få göra vad de vill, läsa, spela teater, laga mat, skapa bild och musik – eller bara hänga. Lite förundrad viskar en av studenterna till en annan: Var är boksamlingen?

Ett besök på Internationella biblioteket (en viktig del av den svenska biblioteksinfrastrukturen) hinns också med innan avskedet helt logiskt sker på en station, nämligen Östermalms tunnelbanebibliotek. Om allt går enligt planerna kommer det resande seminariet dock att få en fortsättning och uppföljning under vårterminen men då med nya destinationer.

Intryck. Ja, den svenska folkbiblioteksverksamheten gjorde intryck på gästerna. Generösa öppettider, kostnadsfritt, lagstadgat och med en stark infrastruktur för litteraturförsörjning och kompetensutbildning. Kanske är det ändå bredden, den självklara grunden, och det jordnära i svensk biblioteksverksamhet som blir det bestående intrycket.

”I våra framtida yrkesliv måste vi arbeta politiskt för en bredd i biblioteksverksamhet och även inspireras till nya projekt”, skriver Gerlind Ladisch.

Också bibliotekens marknadsföringsarbete imponerade på honom:

”Till och med i en liten stad som Nässjö arbetar man medvetet och professionellt med marknadsföring” skriver han. *”I Tyskland borde vi arbeta mer på det lokala planet med marknadsföring och professionalisering, detta för att stärka bibliotekets ställning på orten. De nationella marknadsföringskampanjerna som görs går ofta den vanliga medborgaren förbi”.*

Samtidigt i Stuttgart. Tyskland bjuder på fantastiska

projekt och några av dem presenterades på seminariet. Det allra senaste finns i just Stuttgart – Kuben, stadens nya stadsbibliotek, ritat av den sydkoreanske arkitekten Eun Young Yi. Projektet är en del av Stuttgart 21, en helt ny stadsdel på en, sedan kriget, öde plats i centrala delen av staden. För att förverkliga stadsdelen krävs stora och kostsamma förändringar i trafik- och järnvägsnät och projektet har föregåtts av livliga och delvis hätska diskussioner. Kuben blir platsens hjärta och centrala byggnad. I den kvadratiske byggnadens innersta rum planeras en yta för meditation och stillhet, mitt i en av Europas mest trafikerade och biltäta städer.

Kuben invigdes i slutet av oktober 2011.

Programmet för biblioteks- och informationsvetenskap bedrivs på HdM, Hochschule der Medien (Stuttgart Media University), där man undervisar i allt som rör medier – från förpackningsdesign, förlagsverksamhet till journalistik. Det är ett av Europas mest kompletta medieuniversitet.

Undervisningen sker i enlighet med Bolognaprocessen med kandidatexamen efter tre år och masterexamen efter ytterligare två år.

Fakulteten för biblioteks- och informationsvetenskap har sedan länge en stark tradition av nära samarbete med professionella/yrkesverksamma och kandidatutbildningen innehåller bla tre praktikperioder varav en på en hel termin. På den här punkten skiljer sig utbildningen från sina svenska motsvarigheter som genom åren alltmer akademiserats, något som också diskuterades mycket i gruppen.

För utbildningsanordnarna i Stuttgart har Bologna-processen medfört svårigheter att få utbildningstiden att räcka till för både praktik och kvalitetssäkring av teoretiska studier samt kandidat- och master-uppsatser.

Den framtida lösningen kommer förmodligen att bli en förlängning av kandidatutbildningen med en termin, trots att examen endast ges för en treårig utbildning.

GERLIND LADISCH, Bibliotekariestuderande, HdM, (Stuttgart Media University)

SUSANNE KRÜGER, professor, HdM

GULLVOR ELF, enhetschef Nässjö bibliotek och konsthall, gästlärare HdM

Gunvor Elf och två av hennes medarbetare, som var värdar under de tyska studenternas besök, är inbjudna att hålla seminarier i Stuttgart den 19–26 maj i år.

Vilken sorts bibliotekarieexamen ska man efterfråga?

– Margareta Lundberg Rodin om olika examina

VISER I annonser och hör då och då att det finns vissa svårigheter och ibland funderingar när det gäller vilka examina en bibliotekarie kan eller bör ha. Det känns därför viktigt för oss som utbildare att försöka reda ut några av begreppen och klargöra vad de innebär. Mitt perspektiv är främst Högskolan i Borås, men jag omnämner även de andra utbildningarna i landet.

Bibliotekarieutbildningen startade i Borås 1972 och den utmynnade i en **bibliotekarieexamen (högskoleexamen)** som var mer yrkesinriktad och inte så akademisk. Flertalet studerande då hade tidigare studier på universitetsnivå omfattande minst 4 betyg (motsvarar 2 år heltid) i olika ämnen.

I samband med att flera samhällsvetenskapliga utbildningar akademiserades förändrades utbildningen till en **magisterexamen** i Biblioteks & Informationsvetenskap från och med 1993. I denna förstärktes den vetenskapliga delen och ett omfattande enskilt uppsatsarbete ingick. Det fanns samtidigt möjlighet att stanna upp med en högskole- eller kandidatexamen, men de

flesta studenter valde magisternivån. Denna utbildning finns inte längre.

2007 (indirekt på grund av Sveriges medlemskap i EU) genomfördes den så kallade Bologna-reformen med tre nivåer: grund-, avancerad- och forskningsnivå. Examen på grundnivå krävs för att vara behörig till avancerad nivå.

Kandidatexamen omfattar 180 högskolepoäng och en **masterexamen** 120 hp. För att vara behörig att söka kandidatutbildning på distans i Borås krävs minst 60 högskolepoäng, medan för kandidat heltid campus

krävs grundläggande behörighet. Vår campusutbildning kan alltså sökas direkt efter avslutad gymnasieutbildning. Huvuddelen (60 %) av campusstudenterna har dock tidigare akademiska studier och många har arbetslivserfarenhet innan de påbörjar studierna. För att vara behörig att söka till master-

utbildning krävs att man har en kandidatexamen 180 hp. Att alla distansstudenter på bibliotekarie kandidatprogrammet har minst 60 högskolepoäng är viktigt att uppmärksamma.

När du som arbetsgivare ska annonsera efter en bibliotekarie föreslår vi att ni formulerar att den sökande ska ha examen i biblioteks- och informationsvetenskap. Eftersom titlarna: kandidat, magister eller master innebär olika kunskapsnivåer och inte heller säger något om vad den sökanden har studerat före bibliotekarieutbildningen eller har för andra värdefulla kunskaper eller erfarenheter. Personer med den nya kandidatexamen har, till skillnad från den tidigare bibliotekarieutbildningen, gedigna kunskaper i akademiskt skrivande och förhållningssätt.

Lund har ett masterprogram i arkivvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap (ABM) omfattande 120 högskolepoäng (hp). Krav på förkunskaper är kandidatexamen med valfri inriktning. Likaså Uppsala erbjuder ett masterprogram i ABM, med tre olika inriktningar. Programmet omfattar 120 hp och ger en masterexamen. Förkunskapskrav för alla master är kandidatexamen. Växjö har kandidatprogram 120 hp, där krav på behörighet är grundläggande behörighet. Umeås kandidatprogram innebär 3 terminers studier på heltid, dvs 90 hp. Behörighetskrav: 90 hp i avslutade kurser. Efter kandidatexamen är det möjligt att studera vidare på magisterprogram två terminer.

Borås har alla utbildningsnivåer, dvs även masterutbildningar varav en internationell och dessutom forskarutbildning i biblioteks- och informationsvetenskap (B&I) med 20 doktorander.

Sammanfattningsvis vill jag informera er om de många olika examina som nu finns i B&I och vad de innebär samt vad man bör vara uppmärksam på vid nyanställningar. Tag gärna kontakt vid oklarheter.

MARGARETA LUNDBERG RODIN

Prefekt Institutionen för Biblioteks- och informationsvetenskap
Högskolan i Borås

FOTO: ANNA SIGGE

Margareta Lundberg Rodin

BiblioteksGUIDE i mobilen

WAGNER

www.wagnerform.se

DANMARK

Öppna bibliotek

Ett "äbent bibliotek" är ett bibliotek som utöver den normala bemannade öppettiden har en utvidgad öppettid med självbetjäning då låntagarna själva kan ta sig in i biblioteket med hjälp av lånekortet. Över hälften av kommunerna i Danmark har sedan 2004 etablerat totalt 81 öppna bibliotek. Hur har det gått för dem? En utvärdering är nu klar och rapporten visar på goda erfarenheter. Många mindre filialer har fått nytt liv och gett invånarna bättre tillgång till biblioteksservice. En del bibliotek har utvidgat sina öppettider väsentligt. Den genomsnittliga öppettiden är 12,75 timmar om dagen, men tex på Bornholm är alla bibliotek öppna från klockan sju på morgonen till klockan tio på kvällen! För en del kommuner (tex Aalborg) hade annars alternativet varit att stänga bibliotek. Fler kommuner planerar att starta öppna bibliotek eller utvidga öppettiderna för sådana bibliotek som redan finns. De hårdnande ekonomiska villkoren driver ju också fram denna utveckling. Även efter det att utvärderingen skett så rapporterar lokalpress i Danmark ständigt om ännu fler öppna bibliotek.

(www.bibliotekogmedier.dk, m fl)

Bibliotekens tankesmedja

Hur kommer framtidens bibliotek att se ut? Nu ska man skapa en gemensam bild av framtida behov, skriver Danmarks biblioteksforenings direktör Michel Steen-Hansen i Revy, Danmarks forskningsbiblioteksforenings tidskrift. Folkbibliotek, skolbibliotek, fackbibliotek, universitetsbibliotek, forskningsbibliotek – det finns många parallella världar, men de olika delarna bör tillsammans skapa bilden av kunskapssamhällets framtida behov av bibliotek. De villkor som tidigare gällde är ju ändrade. Ett exempel är digitaliseringen. I den nya digitala medievärlden finns det andra parter som börjar överta förmedlingen av litteratur. Samtidigt använder bara två tredjedelar av befolkningen bibliotekens service.

Genom att samla hela biblioteksvärlden

i en tankesmedja kan biblioteken skapa en gemensam modellbeskrivning som de enskilda deltagarna kan omsätta till lokala förhållanden. I rapporten "Folkebibliotekerne i Vidensamfundet" efterlystes också en aktuell, systematisk kunskap om målgrupperna och om olika segments intressen och behov. Hittills har 35 folkbibliotek varit villiga att satsa 25 000 kronor per år samt arbetskraft på projektet, flera privata firmor bidrar och projektansökningar har gjorts. Fler deltagare efterlyses, men startpunkt för tankesmedjan "Tænketank for fremtidens biblioteker" gick av stapeln redan i februari i år.

EGYPTEN

Egyptiskt bibliotek förstört

Egyptens och Mellanösterns äldsta vetenskapliga institut och dess bibliotek i Kairo förstördes av brand i december. Det skedde i samband med oroligheter mellan egyptiska säkerhetsstyrkor och demonstranter. Det vetenskapliga institutet och biblioteket grundades 1798 av de forskare som följde med Napoleon då han invaderade Egypten. Av bibliotekets samling på 196 000 volymer var 40 000 sällsynta böcker och manuskript. Totalt räddades endast cirka 30 000. Forskare i Egyptens historia, arabiska studier och egyptologi har nu mist ett unikt material.

I en artikel i bibliotekstidskriften *American Libraries* (2012:jan/feb) ger George M. Eberhart en, från flera källor sammanställd, bild om det dramatiska skeendet. Hur branden uppstod finns det olika uppgifter om. Några vittnen hävdar att en demonstrant kastat en molotovcocktail mot soldater som provocerade folkmassan, men då missat målet. Andra hävdar att armén medvetet lätit branden pågå i tolv timmar utan att hindra den. Hundratals volontärer försökte rädda så många böcker och manuskript som möjligt ur den brinnande byggnaden. Egyptens nationalbibliotek ledde arbetet med att flytta det som kunde räddas. Man lyckades rädda datorn som innehöll bibliotekets elektroniska katalog. Biblioteket har fått hjälp från Rare

Books and Special Collections Library vid American University i Kairo. Emiren av Sharja i Förenade Arabemiraten har lovat att bekosta restaureringen av byggnaden och dessutom att donera en del sällsynta böcker. Frankrikes regering har erbjudit samarbete, och Library of Congress har publicerat bibliotekets exlibrismärke för att stulna böcker ska kunna identifieras.

KOREA

Rövade böcker återlämnas

Med en ceremoni markerade Japans vice utrikesminister tillsammans med Seouls ambassadör återlämnandet av böcker, stulna från Korea under den japanska ockupationen (1910–45). Samlingen bestod av cirka 1200 verk, däribland 167 kungliga protokoll ("Uigwe") från Chosondynastin (1392–1910). Det är en unik samling om den kungliga familjens ceremonier under 500 år, beskrivna i text och bild. Protokollen hör till UNESCO:s världsarvsminne.

(www.koreatimes.co.kr, m fl)

NORGE

Tecknade serier

Det har aldrig getts ut så många tecknade kvalitetsserier i Norge som nu, både korta serier och hela verk. Denna utveckling hade knappast varit möjlig i ett så litet språkområde som Norge om inte Kulturrådet stött produktionen sedan 1990. Då fanns det inte tillräckligt med norska kvalitetsserier, men den ökande utgivningen har gjort att det från och med i år införts en ny inköpsordning för norska tecknade serier. Det har publicerats flera verk som visar att tecknade serier kan vara ett sofistikerat konstmedium. De bör spridas till en bred publik, anser Kulturrådet. Upp till 15 album/böcker kommer att köpas in och sändas till landets alla folkbibliotek. Kulturrådet hoppas också att med detta "bidra till att lyfta fram tecknade serier som en självständig konstform och stimulera tillväxten..."

(www.norsk Kulturrad.no)

Spontant sökande och kompisars tips

Att hitta en bok som man blir sugen på att läsa är ofta målet för barns besök på biblioteket. Men hur gör de egentligen när de försöker hitta en bok eller något annat material?

Annelie Carlsson och Maria Johansson har gått igenom skandinavisk och engelskspråkig forskning kring barns sätt att söka i biblioteket.

FORSKNINGEN VISAR ATT barn tillämpar tre sorters sökstrategier på biblioteket: de "browsar", de söker i katalogen och de tar hjälp av andra.

Att barnen "browsar" betyder att de på egen hand letar i hyllorna eller tittar igenom en webbsida med boktips utan att alltid ha någon speciell bok, författare eller genre i åtanke. "Browsing" är den sökstrategi som barnen föredrar. En förklaring är att framför allt yngre barn föredrar visuell information framför skriftlig, om de får välja. De vill också kunna bläddra i boken innan de bestämmer sig.

Men den traditionella uppställningen uppmuntrar inte barnens mer strosande sökande. Till exempel förstår inte barnen alltid ordningsföljden i hyllorna; de förväntar sig att böckerna ska vara ordnade från ena änden till den andra snarare än sektionsvis. Bokryggarnas upplysningar om titel och författare är inte heller den information som barnen efterfrågar.

För att stärka barnen i deras sökande har olika metoder använts. Alternativa hylluppställningar är ett tillvägagångssätt. Böcker som placeras i fristående hyllor och nära entrén uppmuntrar barnens intresse, liksom böcker med omslaget vänt framåt gör. Att samla särskilt populära böcker på en hylla har också visat sig fånga barnens uppmärksamhet. Ett annat sätt är att märka bokryggarna med olika symboler som berättar om bokens genre. Att hitta symboler som är tillräckligt enkla men samtidigt tydliga har dock visat sig vara svårt. Några bibliotek har prövat att ha lysdioder i golvet som visar vägen till en hylla med en viss sorts material.

Barnens andra strategi är att söka i kataloger. Forskningen visar att barnen även då stöter på en rad problem. De har – föga förvånande – svårt att använda ett korrekt sökspråk, de kan inte alltid hantera tangentbordet och de stavar fel vilket gör att de inte hittar det de söker. Små barn har över huvud taget problem

med alla system som organiserar information i mer än två eller tre kategorier. När barnen är på jakt efter en viss bok refererar de oftast heller inte till författare eller titel – information som de ordinarie söksystemen är uppbyggda efter. I stället hänvisar de till

detaljer i innehållet, till någon illustration eller till bokomslaget.

Flera försök har gjorts att skapa kataloger som bättre passar barn. Man vet att en platt struktur är lättare för barn att förstå än en hierarkisk och har därför försökt göra kataloger där barnen kan se alla kategorier på skärmen. Det finns också söktjänster som accepterar enstaka ord och stavelser eller som har en "förlåtande" inställning till felstavningar. Andra kataloger är sökbara med hjälp av bokomslag och bilder eller en barnanpassad tesaurus. En icke-traditionell indelning av katalogen uppmuntrar också barnen att utforska beståndet bredare. Man har till exempel kunnat se att en kategorisering av böckerna utifrån olika åldrar styr barnens val. Tas åldersrekommendationerna bort väljer även de yngre barnen kapitelböcker och de äldre barnen väljer bilderböcker.

Trots att många försök har gjorts, har det varit svårt att åstadkomma en barnkatalog som motsvarar kraven. Forskningsöversikten pekar på att det kan bero på att det är mycket tidskrävande att underhålla dessa kataloger och att det är svårt att skapa en katalog som motsvarar önskemålen från så olika användargrupper som småbarn och tonåringar.

Det finns mindre forskning om barnens tredje strategi – att ta hjälp av någon annan när de söker i biblioteket. Det finns dock spännande ny forskning om den ålder som kallas "tweens" (9–13 år). Tweens har ofta en stor nyfikenhet och söker aktivt information. De provar sig gärna fram med hjälp av ostrukturerade metoder. I den här åldern är andra personer viktiga som stöd vid informationssökningen och kompisarnas inflytande börjar bli större. Tweens behöver få möjlighet att pröva olika strategier med hjälp av olika personer för att tillgodogöra sig olika erfarenheter – kompisarna ger ett slags svar, läraren ett annat, bibliotekarien ett tredje. Tweens tar också hänsyn till sociala kostnader i sitt informationssökande och väger in sådana faktorer som förlägenhet eller förlust av social status. Det kan få dem att avstå från information av hög kvalitet om risken bedöms vara för stor. Sådana faktorer kan förklara det som kan tolkas som ett ointresse från en informations-sökande 11-åring.

**Annelie Carlsson &
Maria Johansson**
**Barn söker i bibliotek –
en kunskapsöversikt**

BHS 2011.

Om att ta plats

JAG VET VAD det nya trendordet är när det gäller att definiera bibliotek! Ett tag var det informationskompetens, sedan mötesplats, sedan den digitala klyftan, och någon gång i tiden handlade det säkert om läsning och lån. Men nu vet jag vad det senaste är – biblioteket som "facilitator". Jag har hört ordet nämnas på minst två konferenser, vet knappt vad det betyder, men snart är ordet överallt där det pratas bibliotek och framtid, vänta bara! En "facilitator" har en ganska tillbakadragen roll, neutral i fråga om värderingar och anpassningsbar i fråga om uppgifter. Biblioteket är användarnas och invånarna ska erövrar platsen. Bibliotekarien ska inte vara expert eller auktoritet men utifrån efterfrågan underlätta den enskilda individens dröm att bli verklighet.

Så fint. Eller?

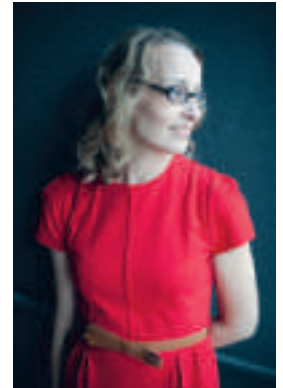
Det krävs ganska mycket för att erövrar ett rum, tänker jag, och för att förverkliga stora framtidsplaner måste man ju först våga drömma. Mellan de som tar för givet att deras drömmar har ett värde, som kräver plats i det offentliga rummet och anpassar det efter egna behov, och de som inte gör det, är nog klyftan dessvärre djupare än de digitala orättvisorna någonsin har varit.

Jag läser *Ett gott liv* av Ann Heberlein. Hon skriver om klass, att ojämlikheten inte bara handlar om resurser. Den sitter i förväntan, eller brist på förväntan, i upplevelsen av att vara determinerad, inte kunna påverka, vara del av eller ha rätt till. Då hjälper det inte att definiera biblioteket som ett erbjudande. "Att inte tro eller förvänta sig något av livet. Det är arbetarklassens stora problem", skriver Heberlein, "det där att man inte tror att man har rätt att drömma. Rätt att hoppas. Rätt att förhäva sig. Man kan drömma om en lottovinst eller en fullträff på Dagens Dubbel. Längre än så sträcker sig sällan drömmarna".

Vem tror att det är den gruppen som kommer att erövrar biblioteket och låta de tjänstvilliga men neutrala bibliotekarierna vara "facilitators" för deras drömmar? Nej, just det. Tänk bara på vilka som idag lämnar inköpsförslag. De som vet med sig att de får påverka och anser det självklart att biblioteket ska köpa just deras bok. Det stora flertalet av kommuninvånarna lämnar inga förslag, vet kanske inte ens att man kan, och kan man så gäller det nog ändå inte dem. Inte ta plats. Inte förhäva sig. Heberlein skriver också om rådsplan att bli avslöjad: "Därför håller sig fattiga människor för sig själva. För att slippa känna sig dumma".

Det är långt ifrån alla biblioteksbesökarens behov som kommer till uttryck som efterfrågan. (Men säkert finns det fler än folkpartisten Martin Lundqvist, nämndordförande i Haninge som tror att vi väljer själva vilken klass vi vill tillhöra!)

Hade biblioteket varit "facilitator" när jag växte upp hade jag lika gärna kunnat gå till fritidsgården, men jag vågade inte för rummen var redan ockuperade av de med höga röster och vassa armbågar och jag var försiktig och mina drömmar väl förborgade. Just för att man inte behövde kräva sin plats, göra sig hörd genom att flytta stolar eller vinna i pingis, var biblioteket en frizon. Bibliotekarien satte böcker i händerna på mig som jag aldrig hade frågat efter på egen hand. Böckerna formade tankar och skapade begär som inte funnits där tidigare. Ann Heberlein kallar det hybris, det som trots förutsättningarna gjort hennes liv till något annat än det förväntade och förutbestämda. Hon gjorde sin klassresa, jag gjorde min. Nu skriver jag krönikor och undrar vad som fick mig att ta mina drömmar på allvar. Kanske var det hybris. Eller så var det biblioteket. ■

Forskningen pekar på att kontakten är viktig, ibland till och med viktigare än den information barnet till slut får tag på. Biblioteksjargong och fyrkantiga instruktioner är avskräckande, medan ett välkomnande och intresserat bemötande, som präglas av positiv återkoppling och humor, är viktigt i mötet mellan barnet och bibliotekarien. Undersökningar har också kunnat visa att virtuella referenssamtal mellan barn och bibliotekarer ibland präglas av olika ideal: medan bibliotekarien vill vara korrekt och tar tid på sig för att leverera "rätt" svar, värdesätter barnen snabba och personliga svar.

Uppsatsen visar att barns sökande är ett brett forskningsområde som både berör rumsliga utmaningar, tekniska lösningar, bemötande – och kanske till och med lite psykologi? Biblioteket ställs inför allt ifrån att små barn inte kan hantera en datormus till "tweens" som tycker att det är pinsamt att ställa frågor och äldre ungdomar som tappat sin nyfikenhet.

Författarna konstaterar att mycket av den senaste forskningen bekräftar tidigare studier. Det förefaller som om vi idag vet ganska mycket om hur barn söker och vad de behöver, men däremot mindre om vilken teknik eller vilka metoder som för utvecklingen framåt. Författarna kan dock se att de senaste årens undersökningar använder nya metoder, som fokus- och referensgrupper, observationer, loggning av barnens sökaktiviteter i datorer och liknande. Det är positivt, eftersom forskningen samtidigt har kunnat belägga att lösningarna fungerat bättre när barnen har varit med och utvecklat dem, än när vuxnas uppfattning om vad som är barns perspektiv har fått styra.

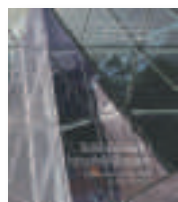
Biblioteksbladet
nu på egen hemsida

www.biblioteksbladet.se

BBL

**Casper Hvenegaard Rasmussen,
Henrik Jochumsen och
Dorte Skot-Hansen**
**Biblioteket i byudviklingen:
oplevelse, kreativitet og innova-
tion**

DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING, 2011

Det är inte vardagsmat att få sig serverad en välbrygd, starkt aromatisk coffee table-bok om bibliotekets roll i stadsutvecklingen. Men nu är den här. *Biblioteket i*

byudviklingen har skrivits av tre forskare vid IVA (Det Informationsvidenskabelige Akademii) i Danmark, som under en lång rad år har studerat och analyserat samhällsliga och kulturpolitiska megatrender och folkbibliotekens roll, speciellt i Europa och Nordamerika. De har även aktivt bidragit till biblioteksutvecklingen i Danmark, senast i samband med den stora utredning som resulterade i publikationen *Folkebibliotekerne i fremtiden* utgiven av Styrelsen for Bibliotek og Medier 2010 – numera den informella gemensamma strategiska grunden för dansk folkbiblioteksutveckling.

Efter en period där biblioteksretoriken har präglats av defensiva och förhållandevis modlösa reflektioner och följaktligen en skeptisk inställning till verkliga framtidsmöjligheter, har de tongivande biblioteken liksom som de ovan nämnda forskarna, på senare tid återvunnit optimismen. Med denna bok erbjuds läsarna några av motiveringarna för en förnyad framtidstro.

Boken bjuder på en härlig expedition till städer och bibliotekslandskap i Nordamerika och Europa, som karakteriseras av stor nyfikenhet, fantasi, lust till gemenskap och handlingskraft. Det är städer som är på väg in i en hypermodern utveckling och det är folkbibliotek som står på randen till den renässans som de verkar ha potential att väcka till liv.

I en tid när biblioteken utmanas ifråga om strategi, identitet och faktiskt hela sin existens, är det otroligt välgörande att kunna sätta sig tillrätta i soffhörnets trygga vrå och ostört låta sig uppdateras, förundras och inspireras av den fördomsfria öppenhet och entusiasm författarna har mött och generöst delar med sig av. De har lyckats göra en väldigt tilltalande bok med en imponerande teoretisk översikt samtidigt som den är lättillgänglig. Och det beror inte bara på ett flott format och att den är

rikt illustrerad, även om det naturligtvis ger läsoplevelsen en extra dimension.

Boken växlar mellan ett pärlband av konkreta ”cases” och mer reflekterande, analyserande avsnitt, som behandlar viktiga tendenser i modern stadsutveckling och undersöker hur ”cutting-edge”-bibliotek tar på sig nya, drivande roller i strategisk stadsutveckling.

Analys och reflektioner flyter lätt och ger pedagogisk näring åt den nya terminologi som beskriver många av de miljöer och omständigheter moderna bibliotek ska agera efter. Det är således tendenser och begrepp som ingår i nya berättelser om moderna folkbibliotek, och som varje biblioteksentusiast, antingen man är politiker eller anställd, bör vara förtrogen med, ta ställning till och handla utifrån.

Ett exempel är avsnittet om upplevelseekonomi, där det antas att ”service-begreppet” inte kan tjäna som meningsfullt fokus för ett modernt bibliotek i det postindustriella samhället. Nutidens människor förväntar sig mer. Annars använder de sin dyrbara tid på andra ställen. Ett annat exempel går igenom Amsterdams fenomenala huvudbibliotek, som tillsammans med biblioteket i Alexandria är det enda bibliotek som lever upp till författarnas definition av ikonbibliotek i vår tid.

En observation som gav genklang i mig handlar om nödvändigheten av att tänka i vidare banor, bortom den kreativa klassen, när den fysiska biblioteksmiljön ska utformas. Det bör skapas rum och miljöer som gör att i princip alla besökare kan känna igen sig. Det är en viktig utmaning i en tid med ökande kulturell mångfald.

Boken går igenom exempel på bibliotek som är gjorda för att verka som katalysatorer i strategiska projekt för stadsutveckling. Andra exempel handlar om bibliotek som utforskar nya roller, som ”placemaker”, ”spacemaker” eller som gränsöverskridare mellan kulturer eller stadsdelar som tidigare inte varit förbundna. Det som presenteras är bibliotek som lägger vikt vid upplevelser eller bibliotek som har fokus på interaktion och utvecklingen av en ny identitet. Ett gemensamt drag för alla är att de öppnar upp mot världen, söker nya relationer, bygger strategiska partnerskap och arbetar med kreativitet. Ett annat gemensamt drag handlar om att de fysiska samlingarna får en mer tillbakadragen roll i framtidens bibliotek. För, som det heter med ett citat från en annan forskare: ”... Biblioteket som passiv ramme

för fysiske materialesamlinger er under afvikling, mens et nyt intelligent rum er ved at se dagens lys – det krydsfelt mellem det digitale og det fysiske, hvor bibliotekets rum kan blive en interaktiv grænseflade for brugernes adgang til både digitale og fysiske ressourcer.” (Winni Thorup (2007). Forvandlingsrum, Århus)

Och tro nu inte att boken bara handlar om metropoler och deras storstadsmänniskor. Det finns många goda exempel från mindre städer och samhällen med endast 6 000 invånare. Personligen blev jag mycket glad över att läsa om de många spännande projekt som är igång i flera av Köpenhamns utvecklingsområden. Medan köpenhamnarna fortfarande väntar på ett ordentligt huvudbibliotek, är det skönt att veta att entreprenörsandan och företagssamheten trivs på Nørrebro, Vesterbro och på Holmbladsgade på Amager.

Boken visar på positiva exempel, men allt är inte bara en söndagsutflykt. Med stor varsamhet berör författarna några av de ömma punkter de stött på och som vi alla kan lära av. Ett sådant exempel är där det bakom en ny image, monumentala glasfasader eller visionärt formulerade visioner gömmer sig ett klassiskt bibliotek som sitter fast i gamla synsätt. Spektakulära fysiska ramar kan vara fantastiskt förlösande men en desto större besvikelse när innehåll, personalens självinsikt och arbetsmetoder inte hänger med. Här finns också ett politiskt ansvar skulle man kunna tillfoga, för att få grundförutsättningarna för ett kraftfullt ledarskap. Det måste finnas människor som kan och vill.

Enligt boken består de stora utmaningarna framför allt i att lämna boxen, att förstå sig själv, inte bara som ett oberoende bibliotek utan som en del av en mer överordnad strategi. Det innebär att gränser ska överskridas för att nya relationer och hybridkonstellationer ska kunna testas. Det betyder också att de så kallade ”institutionella färgerna” ska tonas ner.

Och här är det väl så att vi måste våga släppa kontrollen, väl medvetna om att det inte finns något säkerhetsnät som håller för evigt. Kanske kan det vara en tröst att tänka på att alternativet till att gå nya vägar leder direkt till undergången. Något måste göras och den här boken är en riktigt bra självhjälpsbok som ger oss ny inspiration till att förstå vem vi är och vem vi (förhoppningsvis) vill vara.

ELSEBETH TANK

Stadsbibliotekarie i Malmö

Notiser

E-boksutlåningen bereds i arbetsgrupp

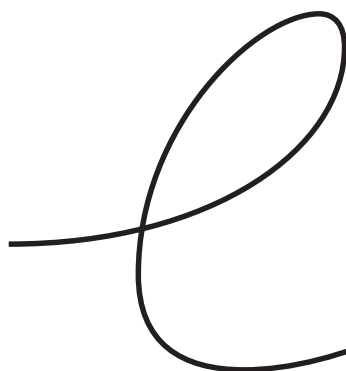
NU FINNS det öppningar i de tidigare så låsta positionerna kring e-boksutlåningen på bibliotek. I februari tillsatte Svensk Biblioteks-förening och Svenska Förläggareföreningen en gemensam arbetsgrupp för att finna en modell som balanserar bibliotekens, författarnas och förlagens önskemål och förutsättningar. Den modell som används idag har från båda håll kritiserats för att inte vara optimal.

I arbetsgruppen ingår från Svensk Biblioteks-förenings sida Roland Esaiasson, TPB, Inger Edebro Sikström, bibliotekschef Umeå, Mikael Petrén, enhetschef virtuella enheten på Stockholms stadsbibliotek samt Niclas Lindberg, generalsekreterare Svensk Biblioteks-förening. Från förläggarsidan ingår Peter Wilcke, chef för Norstedts förlagsgrupp samt ledamot i förläggareföreningens styrelse, Pelle Andersson, förlagschef Ordfront förlag samt ledamot av förläggareföreningens styrelse, Magnus Nyttell, ansvarig för digital utgivning på Bonnierförlagen och Kristina Ahlinder, vd för Svenska Förläggareföreningen.

Arbetsgruppens målsättning är att under våren kunna lägga fram ett förslag till lösning på hur försäljning av e-böcker till biblioteken och utlåning av dessa från biblioteken ska ske.

HZ

Ställningstagande för e-boken

bibliotekens roll i sammanhanget:

"Biblioteken vill, i samarbete med förlagen och författarna, befrämja de inhemska e-böckernas utbud och erbjuda e-böcker till sina kunder, samtidigt som förlagen på detta vis når nya kundgrupper för deras inhemska e-publikationer. Modellen kräver att man i samarbete kan bestämma om prissättning, avtals- och användarvillkor samt tekniska lösningar som tillfredsställer alla parter."

Andra parter i eReading-projektet är det stora förlaget Otava, Statens tekniska forskningsanstalt, Elibs, Aalto-universitetet och Nationalbiblioteket.

Projektet kan följas på nextmedia.fi på finska och engelska.

I oktober förra året offentliggjorde de finländska biblioteks-föreningarnas samarbetsorgan ett ställningstagande för e-böcker där man bl.a. konstaterar att upphovsrättslagstiftningen idag "inte beaktar bibliotekens speciella roll när det gäller att organisera, dokumentera och förmedla information" och man kräver förnyad lagstiftning. Man menar vidare att biblioteken inte "tävlar med förlag och kommersiella förmedlare. För alla parter, som verkar inom bokvärlden är det väsentligt att utgivning och förmedling av e-böcker är baserad på hållbara affärsprinciper."

Ett fungerande e-bokssamarbete med biblioteken är det som ger förlagen bäst skydd mot piratism(!).

Det är uppenbart att man i Finland rätt målmedvetet letar efter en bred lösning som ger en win-win-situation för alla inblandade både när det gäller teknikutveckling och förmedlingskanaler.

HZ

Skanners **Skrivare** Etiketter **Lånekort**
Kvittorullar Datortillbehör **Rfid-Etiketter**
Snabbt **Tryggt** Enkelt **Fraktfritt**

www.axielldirekt.com

Notiser

Biblioteks-samarbete i Skåne

70 BIBLIOTEK i elva kommuner i nordvästra Skåne går samman och får en gemensam katalog och hemsida i mars. Invånarna kommer, oavsett bostadsort, på detta sätt åt alla böcker de vill låna. Ett nytt lånekort och gemensamma regler kommer att förenkla för biblioteksanvändarna i nordvästra Skåne. Samarbetet rör samtliga folkbibliotek och bokbussar samt några skolbibliotek. En ny gemensam hemsida med databaser och ett kalendarium för alla evenemang på biblioteken, sjsätts i mars. Bibliotekschefen i Ängelholm, Jonas Bolding, hoppas att biblioteken kommer att spara pengar samtidigt som man blir en starkare aktör i regionen.

– Vi blir en starkare aktör i och med att vi samlar runt 325 000 invånare i en och samma delregion. Det gör att vi får ett helt annat förhållningsläge när vi köper in databaser och elektroniska tjänster, säger Jonas Bolding till Helsingborgs Dagblad.

Trots katalogsammanslagningen kommer alla kommuner att ha egna budgetar för de enskilda verksamheterna. Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Perstorp, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örskelljunga kommun kommer att delta i bibliotekssamarbetet.

ÅE

Bolla vidare!

I FEBRUARI invigdes Kulturrådets nya webbplats för barn- och ungdomskultur bolla.se. Under pompa och ståt öppnade kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth den nya digitala mötesplatsen vid en ceremoni på Unga Dramaten/Elverket i Stockholm. Bolla vänder sig framför allt till pedagoger, tjänstemän och utövare som arbetar med barn- och ungdomskultur. Katti Hofflin, chef för Dunkers kulturhus, menar att Bolla fyller en bra funktion för hela landet.

– När man inte befinner sig i Stockholm där alla träffar varandra hela tiden så kan man känna sig rätt avskild. Därför behöver man en plats där man kan utbyta erfarenheter, få idéer, hitta forskning, nätverka och stärka upp sig på, konstaterar hon.

I bollhavet ska man kunna hitta de flesta nödvändiga länkarna om forskning, nyheter samt information om konferenser och seminarier. Kulturrådets barn- och ungdomskoordinator, Lotta Brilioth Björnstrand, hoppas att Bolla ska skapa den bästa omvärldsbevakningen inom området. Kulturrådet har anställt en redaktör som kommer att arbeta med omvärldsbevakningen på heltid.

– Vi hoppas få stor hjälp av ett redaktionsråd bestående av experter som granskar och hjälper till att omvärldsbevaka. Det är viktigt att det finns representanter ute i landet som vill medverka i rådet.

Enligt Lotta Brilioth Björnstrand har responsen på Bolla överlag varit mycket positiv. På webbplatsen kommer det också att finnas möjlighet att inspirera varandra och visa bra projekt som är värda att spridas vidare, exempelvis folkmusikgruppen Jord i Tornedalen som lär unga att sjunga på meänkieli (tornedalsfinska) eller projektet i Spånga som använder skuggspel för att lösa konflikter. Bolla finns till för att framför allt se till att barnen lättare får tillgång till kulturen. Och Kulturrådet får nys om det mesta som pågår inom barn och – och ungdomskulturen ute i landet.

ÅE

Kunskapsutbyte Växjö–Sydafrika

I BÖRJAN av februari reste åtta representanter från Växjö kommun – bland dem Anna-Karin Axelsson, bibliotekschef i Växjö kommun och en doktorand från Linnéuniversitet, för att besöka kommunens samarbetspart i Sydafrika: Tlokwe City Council, Potchefstroom. Besöket är en uppföljning av det besök i Växjö som gjordes av representanter från Sydafrika i slutet av förra året.

Projektet är en fortsättning på ett utbyte kring biblioteksfrågor som skedde under 2009/2010 och innebär en fördjupning inom de områden som identifierades som intressanta och där man såg att det fanns lärdomar att göra från respektive håll.

Samarbetet Växjö–Sydafrika syftar till ett kunskapsutbyte kring digitalt berättande, användandet av mobiltjänster, mobila bibliotekstjänster såsom bokbuss och dess sydafrikanska motsvarighet – container libraries – samt integrerade bibliotek.

Från svensk sida ligger det största intresset kring mobiltelefonitjänster. I Potchefstroom använder man detta på många olika sätt för att kommunicera både internt och externt. Förhoppningen från Växjös sida är att kunskapen från Potchefstroom ska hjälpa kommunen i utvecklandet av mobiltelefonitjänster dels inom biblioteksområdet, dels inom andra områden.

Under veckan i Potchefstroom fick de svenska delta-garna följa sina sydafrikanska kollegor i deras dagliga arbete. Det innebar även praktik på Pretoria National Library och workshops kring mobilt digitalt berättande. Dessutom fick deltagarna besöka ett av de två integrerade biblioteken (skolbibliotek kombinerat med folkbibliotek), som kom till efter ett tidigare utbyte och som står i fokus i detta projekt. Potchefstroom behöver hjälp och stöd i utvecklingen av biblioteken och det kan Växjö bidra med.

– Det var väldigt givande på många olika sätt. Vi hade sått ett frö om integrerade bibliotek hos våra sydafrikanska kollegor och det var väldigt roligt att se det praktiska resultatet av det på plats, säger Anna-Karin Axelsson.

Från Växjös sida hade man extra fokus på användandet av mobiltjänster och sk container libraries – enkla bibliotek som sätts upp i kåkstäderna och som lätt kan flyttas när invånarna ger sig av till ställen där jobben finns.

– Bokbeståndet är mycket litet, främst tillhandahåller man studieplatser – i kåkstädernas ofta ganska provisoriska hem finns sällan någon lugn plats för barn och unga att vara på – för att på så sätt uppmuntra att man kan komma till biblioteket, berättar Anna-Karin Axelsson.

I Växjö har vi just genomfört en omstrukturering som innebär att femton filialbibliotek har blivit åtta – nu tittar vi också på om och hur vi kan ha en mobil lösning av något slag.

Projektåret, som avslutas under våren, har innehållit bland annat två internationella möten med interna presentationer, workshops, analyser, studiebesök och praktik.

Projektet koordineras genom Institutet för lokal och regional demokrati (iD) i Växjö.

Det nya projektet har namnet ”Tshwaraganang – Library Project year 2” och har beviljats totalt 494 000 kr av svenska ICLD; Internationellt Centrum för Lokal Demokrati.

HZ

Protester mot dyra tidskrifter

ÖVER 5 600 forskare runt om i världen har skrivit på en protestlista mot orimligt dyra vetenskapstidskrifter. De höga prenumerationspriserna är en onödigt stor utgift för högskolorna och motverkar fri spridning av forskningsresultat, hävdar man.

Forskarna uppmanar till bojkott av ett av de största förlagen, Elsevier, som går emot kravet på Open Access. Uppsala universitetsbibliotek betalar årligen 9 miljoner kronor i prenumerationsavgift till Elsevier, som bland annat ger ut medicintidskriften The Lancet. Förlaget tillbakavisar kritiken och menar att tidskrifterna är billigare än någonsin. Men faktum är att de kommersiella tidskriftsaktörerna tar bra mycket mer betalt, exempelvis 15 gånger mer per sida vad gäller citering. Uppropet är en del av en process där forskare världen över i allt större utsträckning vill sprida sina resultat på ett öppet och tillgängligt sätt:

"Varför ska högskolorna först betala forskarnas löner som författare, utvärderare eller redaktörer till tidskrifterna och sedan betala ett högt pris för att återköpa resultatet?"

Listan finns att skriva under på: <http://the-costofknowledge.com/>

ÅE

1,2 miljarder till kulturen

KULTURRÅDET FÖRDELAR för andra året i rad verksamhetsstöd till regional kulturverksamhet. Totalt 1,2 miljarder kronor delas ut. Västra Götaland får mest, 296 miljoner kronor, medan Blekinge får nöja sig med 15 miljoner. Samtliga regioner får dock 1 procent mer i statligt stöd än förra året.

16 av 21 landsting/regioner är med i kultursamverkansmodellen – Blekinge, Gotland, Halland, Jämtland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Sörmland, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland, Västra Götaland, Örebro och Östergötland. Det är tydligt att detta har fördjupat engagemanget för kultur runtom i landet, menar Kennet Johansson, generaldirektör för Kulturrådet:

– Det är generellt fler personer som diskuterar kulturfrågor och på en mer övergripande och strategisk nivå än tidigare.

Under 2011 har Kulturrådet fört en omfattande dialog om kulturplanerna med företrädare för landsting och regioner. I många av kulturplanerna har barn och ungas rätt till kultur en framskjuten plats. När det gäller biblioteken så fokuserar verksamheten mest

på digital delaktighet och läsfrämjande bibliotek som mötesplatser. Även samverkan är framtidens melodi. Västernorrlands län kommer att fokusera på läsfrämjande, digital delaktighet och digitala samverkanslösningar och Länsbiblioteket Sydost kommer att satsa på en gemensam bibliotekswebb för Kronoberg och Blekinge.

Region Västerbotten får 75 miljoner kronor att fördela till bland annat satsningar på unga, minoriteters kultur, berättarkonst, dokumentärfoto, bibliotekens verksamhet och den regionala satsningen på Umeå som kulturhuvudstad 2014.

Nina Björby (S), kulturberedningens ordförande i Västerbotten, menar att regionen blir starkare av att ansvara för de statliga kulturpengarna.

– Det här visar hur viktigt det är att vi regionalt och lokalt satsar på kulturen, för att inte tappa statliga pengar, säger Nina Björby.

I de landsting/regioner som inte ingår i samverkansmodellen sker bidragsgivningen i enlighet med de gamla reglerna.

ÅE

exLIBRIS

EXLIBRIS PEKBOKTRÅG

EXLIBRIS BILDERBOKSTRÅG

EXLIBRIS SERIETRÅG

NYHET!

EXLIBRIS BILDERBOKSTRÅG DUBBELSIDIG

Kapacitet ca. 240 bilderböcker. Hjulsets finns som tillval.
Ord. pris från 6 495 kr exkl. moms

Nu finns totalt 14 modeller av Exlibris tråg i ett antal materialval att välja bland!

Läs mer på vår hemsida.
www.biketjanst.se

Tel: +46 472-300 36 • info@biketjanst.se • www.biketjanst.se

BIKETJÄNST

Notiser

Fängelsebibliotek i Etiopien

FRILANSJOURNALISTERN MARTIN Schibbye och Johan Persson, som dömts till elva års fängelse i Etiopien, har fått klartecken att sätta upp ett bibliotek i Kaliti-fängelset där de sitter fängslade.

Svenska Journalistförbundet har därför uppmanat alla att skicka böcker på utländska språk tillsammans med ett brev på engelska till Martin Schibbye och Johan Persson.

– Det finns en stor längtan efter litteratur bland fångarna i Kaliti-fängelset. Vi hoppas naturligtvis att Martin och Johan ska benådas som fort som möjligt, men om de under tiden kan börja bygga upp ett bibliotek kan vi tillsammans genomföra en både humanitär och kulturell gärning, säger Jonas Nordling, ordförande för Journalistförbundet.

Men nu säger Martin Schibbyes mamma Karin Schibbye att man kan avvakta med att skicka böcker eftersom fängelset för närvarande har svårt att hantera alla böcker som redan skickats. Men ett brev är aldrig fel. Viktigt är dock att brevet måste vara skrivet på engelska.

Här är adressen:

Johan Persson / Martin Schibbye
Kaliti Prison
Zon 7
Addis Abeba Prison
Administration
P O Box 2436
Addis Abeba
Ethiopia

Boken om hen

PLÖTSLIGT MINNS man den gamla tv-julkalender *Broster, Broster!* med bland andra Claire Wikholm. Det sker vid en genombläddring av boken *Kivi och Monsterhund*:

*”Hund!” tjuter Kivi. ”Ge mig en hund! Annars sover jag inte en blund!”
Mappor och pammor och morbroster Jin,
en bryssling, en marfor, en halvkvartskusin,
små parvelpysor och storebröstrar;
alla står de runt sängen och tröstar
och vislar och tisslar och säger jovisst,
någon gång möjligen, nästan helt visst,
ska hen få en hund, kan de halvt säkert lova
– men bara om Kivi nu själv lovar sova.”*

Boken vänder sig till barn från 3 år och är skriven av Jesper Lundqvist. Bilderna är skapade av Bettina Johansson och handlar om hen som skaffar en hund. *Hen* är den könsneutrala varianten av hon och han. Enligt förlaget Olik som ger ut boken är det den första svenska barnboken som konsekvent använder ett könsneutralt pronomen. I boken används även flera varianter av könsbundna namn såsom mappor, marfor, morbroster och pammor. Boken är full av språklig energi och uppfinningsrikedom. Och *Kivi och Monsterhund* är inte den sista i genren. Fler böcker med könsneutrala pronomen är på gång, tex Åsa Maria Krafts prosalyrisk *Självpornografi* som ges ut av Bonniers förlag.

ÅE

Filmförbud hävt i Täby

EFTER FYRA års filmförbud är det numera fritt fram att låna ut dvd-filmer på biblioteken i Täby. Dessutom har en ny mediepolicy tagits fram för biblioteken där det understryks att Täby bibliotek vill inspirera, väcka läslust och förmedla information i alla dess former. Biblioteket skall också vara en länk i folkbildningsarbetet, vara kvalitetsinriktat, mångsidigt och bidra till utbildning och kulturell utveckling.

2007 rapporterade Biblioteksbladet att Täby kommun förbjöd biblioteken att låna ut dvd-filmer av konkurrensskäl. Dessutom infördes avgifter på lån av musik-cd, något som nästan omedelbart stoppades av STIM och SAMI på grund av upphovsrättsliga skäl. Dåvarande ordföranden i kulturnämnden, Fredrik Schulte (M), menade att biblioteket enbart skulle syssla med kärnverksamheten böcker för att stimulera till läsning, inte konkurrera med privata videouthyrare. Men sedan årsskiftet är det återigen möjligt att låna filmer som *Dunderklumpen* eller *Kokvinnorna* på biblioteken i Täby. Något som den nya kultur- och fritidsnämnden, med folktoppartisten Mats Hasselgren som ordförande, välkomnar.

Biblioteket erbjuder ett hundratal filmer. Fokus ligger på barnfilmer även om man kommer att erbjuda klassiker, smalare dokumentärfilm och icke-engelskspråkig film till vuxna, berättar Thomas Hallin, it-ansvarig bibliotekarie.

– Efterfrågan är stor och filmerna lånas ut. Många vill gärna låna fler än två titlar åt gången. Det är naturligtvis glädjande för oss alla.

ÅE

Berättelsen om ett projekt

MINNS NI ”Ett småbarnsbibliotek i ögonhöjd”? Det ligger i Norrviken i Sollentuna och uppmärksammades i förra årets sista nummer av BBL när vi firade att barnbiblioteken fyllde 100 år.

Norrvikens bibliotek var tidigare ett kombinerat folk- och skolbibliotek som under de senaste åren ändrat profil för att inrikta sig på förskolebarnen och deras vuxna och skapat ett bibliotek inspirerat av Reggio Emilia-pedagogiken.

Nu finns berättelsen om hur det gick till – hur idén kom upp och successivt förverkligades, om drivkrafter och engagemang hos inte minst projektteamet Gunvor Maazon och Anette Lundblad, om svårigheter och framgångar... och slutligen resultatet: ett småbarnsbibliotek i ögonhöjd där berättelsen står i fokus och där barnen är självklara medskapare.

Lena Lundgren som följt biblioteket under projektiden 2009–2011 har skrivit texten i samarbete med Gunvor Maazon och Anette Lundblad. Helena Hodel står för den grafiska formgivningen.

För den som vill gå vidare i liknande projekt rymmer skriften en del praktiska tips.

HZ

För mer information kontakta Sollentuna bibliotek <http://www.sollentunabibliotek.nu/>

Kulturhus eller folkbibliotek?

MALMÖ STADSBIBLIOTEK ser tillbaka på ett framgångsrikt 2011 med ökade besökssiffror och utlån. Samtidigt frågar sig 13 bibliotekarier på Malmö stadsbibliotek (i ett debatt-inlägg i BBL nr 1) om det är jakten på besökssiffror som ska styra verksamheten eller ett professionellt urval av medier.

Under 2011 besökte 934 644 personer i olika åldrar stadsbiblioteket, en ökning med hela 7 159 besökare och, enligt uppgift, en rekordsiffra för verksamheten. Besök i webb-katalog och hemsida som ökade med 146 000 besök under året.

Utlån av skönlitteratur för vuxna steg under 2011 med 11,5 % och det tror man beror på att stadsbiblioteket flyttat skönlitteraturen till Ljusets kalender och en mer framträdande plats där litteraturen hamnar i ett sammanhang med scenen för Internationell författarscen och andra större program. Utlån av medier riktade till barn & unga steg under året med 21 %.

Också i Malmö tog e-bokanvändningen tydligt fart. Ökningen är närmare 100 % sedan 2010, inte minst medieuppmärksamheten i december 2011 kring Zlatans bok som e-bok höjde efterfrågan ytterligare.

Under föregående år arrangerade stadsbiblioteket 492 program och aktiviteter som besöktes av över 18 000 personer, en ökning från förra årets 16 000. Siffrorna för strategiperiodens år 2009 – 2011 visar en stadig årlig ökning. Särskilt framhåller man besök av författare som Amos Oz och Paul Auster som lockade 550 respektive 600 besökare.

Men alla är inte nöjda med den inslagna väg som Elsebeth Tanks nya strategi för med sig. I en debattartikel i förra numret av BBL skrev 13 bibliotekarier bl a: "Vi känner att både vårt arbetsklimat och våra arbetssätt har påverkats negativt av den förändrade strategin. Med försämrad verksamhet som oundviklig följd."

Debattartikeln avslutas med en viljeyttring: "Vi vill inte förvandlas till ett kulturhus med en anpassningsbar profil. Vi vill vara ett folkbibliotek!"

Som en punkt på vårens program vill man ta reda på vad användarna vill – dvs biblioteket vill bjuda in Malmöborna till att tala om biblioteket. Det kan vara via dialog, frågor och enkäter för att göra bibliotekets besökare mer involverade och att få en bild av vad man önskar sig av sitt stadsbibliotek.

Kulturhus eller folkbibliotek eller en hybrid av båda? Allt kanske klarnar då?

HZ

Studera till
bibliotekarie
i en spännande
miljö!

Masterprogram i
biblioteks- och
informationsvetenskap
arkivvetenskap
museologi

www.kultur.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

TRE AV FYRA BARN ÖVERLEVER CANCER

Stöd Barncancerfonden
PG 90 20 90-0
Tel 020-902090

 **BARNCANCER
FONDEN**
VI KÄMPAR FÖR LIVET

Sök masterprogram med start i höst

Vi erbjuder även utbildning för dig som vill bli bibliotekarie eller webbredaktör. Dessutom ger vi fristående kurser.

Läs mer: www.hb.se/bhs/utbildning

BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I BORÅS
1972 40 ÅR 2012

Läsnycklar som ger läslust

I ÅR fyller Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA) tio år. Det firas bland annat genom att sätta strålkastarljus på tidigare pristagare genom så kallade läsnycklar – en handledning för alla som vill veta mer om de prisade författarna. På ALMA:s hemsida kan man enkelt ladda ner läsnycklar till elva verk av samtliga prisade författare. Läsnycklarna fokuserar på författaren, verket och ska samtidigt ge inspiration till hur man kan arbeta vidare med litteraturen. Det är medlemmar i ALMA-jury som skrivit läsnycklarna. Tanken är att de ska användas som verktyg av bibliotekarer, pedagoger eller föräldrar som vill skapa lust att läsa för ALMA-pristagare. Läsnycklarna kan användas i bokcirklar, i skolarbetet eller som inspiration till läsning.

De fem senaste läsnycklarna som publicerats gäller *Ankomsten* av Shaun Tan, *Gilly Hopkins hittar hem* av Katherine Paterson, *När kommer bussen?* av Ryôji Arai, *Min vän målaren* av Lygia Bojunga samt *Flyg, ollonborre, flyg!* av Christine Nöstlinger.

Sedan tidigare finns även läsnycklar till Philip Pullman, Sonya Hartnetts, Maurice Sendak och Kitty Crowthers utlagda på hemsidan.

Bibliotekarien och litteraturkritikern Maria Lassen-Seger har skrivit läsnyckeln till 2011 års pristagare Shaun Tan och boken *Ankomsten*.

– Det var ett rent privilegium att få skriva en läsnyckel till Shaun Tans ordlösa roman. Den är så full av uppslag, så associationsrik, en bok med potential att tala till läsare på så många plan. Det är spännande att en helt ordlös bok kan inspirera till så mångordiga diskussioner!

ÅE

Beslut om lånecentralernas framtid

KB HAR BESLUTAT att följa den oberoende utredaren Jan Holmqvists förslag (se även BBL nr 1/2012) om att ersätta landets tre Informations- och lånecentraler med en med säte i Umeå. Beslutet fattades efter att KB:s nationella referensgrupp sagt ja till förslaget.

Beslutet innebär att Informations- och lånecentralen i Umeå slås samman med Sveriges Depåbibliotek i Umeå och får utökat uppdrag. Samtidigt förstärks verksamheten vid Internationella biblioteket i Stockholm. Syftet med beslutet är att använda Informations- och lånecentralernas resurser på ett mer effektivt sätt för att möta de svenska bibliotekens behov.

Beslutet innebär också att informations- och lånecentralerna i Stockholm och Malmö avvecklas och får nya uppdrag. Som ersättning för informations- och lånecentralsuppdraget kommer Regionbibliotek Stockholm och Malmö stadsbibliotek att få nya uppdrag i linje med KB:s nationella uppdrag. Dessa processer ska ske successivt och vara genomförda år 2016.

Krister Hansson, Regionbiblioteket Stockholm, är kritisk till utredningen som ligger till grund för beslutet. Han tycker att utredningen missar den helhet som Informations- och lånecentralernas verksamhet ingår i och att det är

beklagligt att verksamheter som t ex Bibblan svarar knappt nämns.

– Vi tycker att det är vettigt och göra en översyn av fjärrlånen – det ser ju annorlunda ut än vad det gjorde på 1960- och 1970-talen. Det finns ju den här utredningen som Anette Johansson och Nils G Storhagen gjorde (Lätta att hitta – lätta att låna, 2010, reds anm) och som utgick från användarnas perspektiv. Där föreslogs också att man skulle se till helheten vid en översyn och det tycker jag att man missar här eftersom forskningsbibliotekens kompletterande medieförsörjning inte alls är med här. Det är enbart folkbibliotekens kompensation som berörs.

Eftersom avvecklingen i Malmö och Stockholm kommer att ske under en längre period gissar Krister Hansson att man nu kommer få vissa projekt per automatik under de här första åren – men några garantier finns ju inte.

– Det man har svarat på rak fråga angående projekt och uppdrag som man verkligen vill satsa på, är att man ska garantera att driftsättningen säkerställs, och det är ju bra. Det är någonting vi har saknat. På folk- och länsbiblioteken har vi haft svårt att säkra driften på projekt. Så vad det anbelangar kan det bli mer stadga, säger Krister Hansson.

HZ

BRIS Vuxentelefon – om barn

För dig som vill prata om dina egna eller andras barn.

Öppettider:
måndag–fredag
kl. 10–13

Telefonnummer:
077-150 50 50

BRIS
BARNENS RÄTT I SAMHÄLLET

Ny bibliotekschef i Skövde

ULF-GÖRAN NILSSON är ny chef för Högskolebiblioteket i Skövde. Han har arbetat som avdelningschef och ansvarig för medieförsörjningen vid KTH:s bibliotek i Stockholm sedan 2010.

Ulf-Göran Nilsson har en lång chefserfarenhet från i huvudsak tre olika högskolor. I början av 1990-talet var han med om att bygga upp biblioteksverksamheten vid dåvarande Högskolan Karlskrona/Ronneby, numera Blekinge tekniska högskola.

– Vi var långt framme rent tekniskt och var bland de första som utvecklade de första gopher- och www-servrarna i landet, vilket skedde helt i Unix-miljö på den tiden.

1994–2010 arbetade Ulf-Göran Nilsson som biträdande bibliotekschef vid Högskolan i Jönköping tillsammans med Inger Melin som var bibliotekschef. 2005 blev högskolebiblioteket Årets bibliotek, bland annat för sitt framtidsinriktade arbetssätt med referenstjänsten Jourhavande bibliotekarie samt externt finansierade utvecklingsprojekt. Ulf-Göran Nilsson har under flera år arbetat i KK-stiftelsens IT-beredning, bland annat som sakkunnig i biblioteks-, skol- och kulturfrågor.

2010 flyttade familjen till huvudstaden där Ulf-Göran Nilsson blev avdelningschef för medieförsörjning, publicering och nätbaserat lärande på den nyinrättade ECE-skolan vid KTH. Bland annat har han varit delaktig i utvecklingsprojekt som resulterat i exempelvis nya webbplatser för ECE-skolan och biblioteket, men också utveckling av ett virtuellt campus i form av den sociala mötesplatsen KTH Social.

I år går flyttlasset söderut igen då Ulf-Göran Nilsson ser fram emot att leda biblioteksverksamheten vid en av landets minsta högskolor. Skövde högskola fick doktorsexamensrättigheter 2010 inom informationsteknologi och siktar på examensrättigheter inom flera områden.

Med en växande företagsby in på knuten och en målinriktad personalgrupp är förutsättningarna goda för att hitta intressanta samarbetsprojekt, tror bibliotekschefen som började sitt nya jobb i februari.

ÅE

**LUST
RUM**

WHATEVER THE
ENVIRONMENT,
LITBUS WORKS.

www.lustrum.com

Rädda bina!

I vissa områden i Kina har man besprutat bort bina, så nu måste människor pollinera fruktträden. Och i Sverige är var tredje art utrotningshotad.

Var med oss och rädda bina!

SMS:a MEDLEM till 72 900.

(normal SMS-taxa gäller)

Medlemskapet kostar 24 kr/mån.

Läs mer på naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen

Merete Mazzarellas nya bok handlar, trots sin titel *Det enda som egentligen händer oss*, om att allt kan hända. Om man låter det hända. Det handlar också om ett tappat fotfäste, om uppbrott i flera bemärkelser men också om hemkomst och återerövringen av balans i vardagen. En i många stycken *rit de passage*.

Hon som skrev en bok om konsten att vara pensionär (*Resa med rabatt*) har nu blivit det på riktigt och tankarna på vad det faktiskt innebär börjar smyga sig på henne även om allt egentligen flyter på som förut under en tid. Mest avgörande i denna omställningsfas ter sig beslutet att sälja barndomshemmet med allt vad det innebär av ofrånkomliga utrensningar av stort och smått i minnenas bankvalv, och att flytta. Inte flytta från utan till en ny lägenhet med en ny kärlek, bli sambo fast med vigselring på fingret och med ett inte avslutat äktenskap i Sverige i flyttlasset. Alla ingredienser sammantaget räcker för att tappa fotfästet vare sig man är trettiofem eller, som i Merete Mazzarellas fall, sextiofem år.

I sin bok redogör hon för den tid som följer på flytten och för den nya livssituationen. Det är spridda, understundom dagboksliknande, anteckningar från ett år i livet som kronologiskt sträcker sig från vår till vår. Det är sparsmakat med privata interiörer – hon vill inte vika ut sig, mer tveksam är hon ifråga om behovet av att rättfärdiga sig. Väninnan som brutit kontakten är en smärta som återkommer liksom skuldkänslorna som finns där parallellt med lyckan över att vid sextiofem års ålder för första gången i livet få känna sig "helt och hållet omfattad och omsluten" som person; att sent omsider ha haft förmånen att träffa en människa med vilken hon kan vara sig själv. Samtidigt kommer insikten om att den tid man har tillsammans när man träffas sent i livet i relativa termer är kort.

Större delen av boken rymmer i vanlig ordning gott om personliga och – det ska medges – underhållande utflykter i lånat vetande och resonemang ur forskningsrapporter och exempel hämtade ur livet och litteraturen. Jo, hon sitter med urklippspärmen i knäet... och ströslar frikostigt med läst och tänkt kring det hon tidigt dekla-

Läst

Merete Mazzarella

Det enda som egentligen händer oss
Forum

rerar vara teman för boken: kärlek, arbete och nödvändighet. Dessa är var för sig och inte minst tillsammans teman stora nog att rymma vad som helst ur alla möjliga perspektiv. Mycket av det som här berörs har Merete Mazzarella, vilket hon vidgår själv, skrivit om förut i *Den goda beröringen* och *Resa med rabatt*. Återbruk med fördjupning och/eller i ny kostym – det gör inte hennes utredningsarbete kring förhållandet mellan liv och arbete mindre intressant. Möjligen en smula hisnande eftersom det innehållsmässigt är ostrukturerat. Utvikningarna och reflektionerna kring än det ena, än det andra avlöser varandra på ett sätt som gör att man som läsare visserligen kan följa tanken men har svårare att placera den i sammanhanget eller förstå dess roll i helheten.

Eftersom ingen kapitelindelning finns ter sig också en del övergångar, dvs växlingen från en scen (ett fragment?) till en annan, lite väl... ja, vad ska man säga? Brysk? Som när man kastas från en privat hållen, väldigt kort men fin stämningsbild av samboparet i badkaret med levande ljus och skumvin, till ett raskt tablåbyte som inleds med meningarna: "Vad är det mest typiska man kan göra som turist? Att sitta på en bänk och äta glass."

Fler än en gång kommer jag med anledning av dessa ibland tvära kast i perspektiven att tänka på Monty Pythons *And now for something completely different...*

Fler än en gång kommer jag också att tänka på en psalm (nr 269 i den svenska psalmboken) som inleds med raderna "Sorgen och glädjen, de vandra tillsammans, medgång och motgång här tätt följes åt". Tänker också att de bryska skarvarna är just sådana som ger sig till känna när man arbetar sig igenom en sorg. För så läser jag Merete Mazzarellas nya bok – inte bara som ett utredningsarbete där arbetslivets mening problematiseras och ifrågasätts, vad som är service, lycka eller hur vi ska förhålla oss till gentekens landvinningar – utan också som ett slags sorgearbete som berör både det privata och professionella planet.

HENRIETTE ZORN

Föreningsnytt

Material till föreningsnytt mailas till:
se@biblioteksforeningen.org

Svensk Biblioteksförerings nystartade nätverk – IFLA Sverige

ÄR DU intresserad av internationellt biblioteksarbete?

Efter succén med IFLA i Göteborg, var det många som fick ett ökat intresse för internationellt arbete och IFLA. Anette Mjöberg, bibliotekschef, Limhamn, arrangerade i samarbete med Svensk Biblioteksförning ett första möte i det nya nätverket för IFLA i Stockholm.

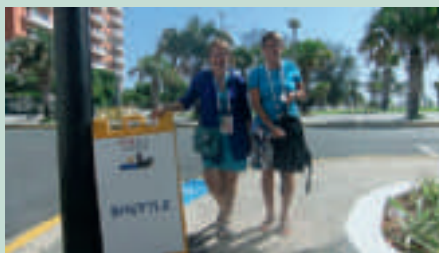
Inga Lundén, stadsbibliotekarie i Stockholm, ordförande i Svensk Biblioteksförning samt styrelseledamot i IFLA:s Governing Board, talade om varför man ska arbeta internationellt och om varför det är till nytta för den egna kommunen. Inga Lundén berättade personligt om sina erfarenheter från olika samarbeten och konferenser.

Flera medlemmar från IFLA:s olika sektioner gav korta glimtar från sina uppdrag. Anders Cato, bibliotekschef, Biomedicinska biblioteket, Göteborgs universitet, och Bodil Gustavsson, katalogchef, Biomedicinska biblioteket, Stockholms universitet, delade med sig av sitt arbete i Library Service Division. De nämnde bland annat FRBR, en konceptmodell för hur man ser på och arbetar med den bibliografiska verkligheten när datasystem ska byggas.

Bitte Kronqvist, chef för enheten Digitala tjänster, TPB, arbetar för Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section, och betonade att den svenska modellen för information om Daisy-formatet är unik i världen. I många länder ligger service för funktionshindrade hos handikappföreningarna. Det blir en Förkonferens i Tallin, Estland 2012 med rubriken *Let's read! Reading and Print Disabilities in Young People* 8–9 augusti.

Ingrid Källström, barnbibliotekarie vid Stockholms stadsbibliotek och medlem i sektionen Children and Young Adults Section, berättade om sitt arbete för IFLA. Ett av barnsektionens projekt är Sister Library Project, som innebär att två bibliotek blir vänbibliotek. Se vidare på bloggen: sisterlibraries.wordpress.com. Sektionen arrangerar en förkonferens i Joensuu, Finland 2012 med rubriken:

Libraries for Young People: Breaking through Boundaries 9–10 augusti.

Gruppen har diskuterat sig fram till följande syfte för nätverket:

- Att väcka intresse för internationellt samarbete inom IFLA.
- Att vara ett stödjande nätverk för medlemmar som vill intressera sig för eller arbeta med internationella frågor.
- Att samla erfarenheter för att kunna ge råd till medlemmar som vill engagera sig internationellt.
- Att vara ett led i Svensk Biblioteksförnings strävan att arbeta internationellt.

Som nämnts arrangerar IFLA-sektionerna förkonferenser, Satellite meetings, som man kan delta i separat. Ytterligare ett exempel är förkonferensen *Libraries in Network: creating, participating and cooperating* 8–9 augusti, som anordnas av sektionen Public Libraries och äger rum i Klaipeda, Litauen. <http://conference.ifla.org/ifla78/satellite-meetings>
www.ifla.org

Välkommen att anmäla dig till Svensk Biblioteksförnings nätverk för IFLA Sverige via föreningens webbplats.

ANETTE MJÖBERG, bibliotekschef, Limhamns bibliotek

LENA MALMQUIST, bibliotekschef, SUS sjukhusbibliotek, Lund och Malmö

Ny arbetsgrupp om e-böckerna

FRÅGAN OM hur förlagens försäljning av e-böcker till biblioteken och bibliotekens utlåning av dessa ska ske har under senare tid varit en högt prioriterad fråga i såväl Svensk Biblioteksförning som i Svenska Förläggareföreningen. Den modell som används idag har från båda håll kritiserats för att inte vara optimal.

Nu har de bägge föreningarna tillsatt en gemensam arbetsgrupp, som har till uppgift att finna en modell som balanserar bibliotekens, författarnas och förlagens önskemål och förutsättningar.

– Vi vill självklart att ett rikt utbud böcker i olika format ska finnas på de svenska folkbiblioteken. Att gemensamt med biblioteken finna en lösning som underlättar utgivning och försäljning av e-böcker, och samtidigt fungerar väl för biblioteken, ser vi därför som mycket angeläget, säger Eva Bonnier, ordförande i Svenska Förläggareföreningen.

– För att bibliotekens viktiga roll ska bevaras vill vi se en långsiktigt hållbar lösning som möjliggör för bibliotekens användare att få tillgång till alla typer av litteratur i alla utgivna format och som fungerar väl för den kommersiella marknaden. En av våra utgångspunkter är att hitta modeller som på ett bra sätt tar tillvara e-boksformatets möjligheter till tillgänglighet och användning, säger Inga Lundén, ordförande i Svensk Biblioteksförning.

Målsättningen är att arbetsgruppen under våren ska kunna lägga fram ett förslag till lösning på hur försäljning av e-böcker till biblioteken och utlåning av dessa från biblioteken ska ske.

Svensk Biblioteksförnings representanter i arbetsgruppen är Roland Esaiasson, TPB, Inger Edebro Sikström, bibliotekschef Umeå, Mikael Petrén, enhetschef virtuella enheten på Stockholms stadsbibliotek samt Niclas Lindberg, generalsekreterare Svensk Biblioteksförning.

Från förläggarsidan ingår Peter Wilcke, chef för Norstedts förlagsgrupp samt ledamot i förläggareföreningens styrelse, Pelle Andersson, förlagschef Ordfront förlag samt ledamot av förläggareföreningens styrelse, Magnus Nyttell, ansvarig för digital utgivning på Bonnierförlagen och Kristina Ahlinder, vd för Svenska Förläggareföreningen.

76

76 nya uppsatser

NU ÄR Svensk Biblioteksförningens uppsatsdatabas kompletterad med 2011 års uppsatser. 500 uppsatser är sökbara på bland annat bibliotekstyp och ämne, till exempel "skolbibliotek", "bibliometri" eller "användare med funktionshinder". Samtliga magister- eller masteruppsatser med biblioteksrelevans från B&I-institutionerna från och med 2008 finns med i basen, som också innehåller länkar till uppsatserna i fulltextformat.

Rubrik

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING ger ut serien *På väg mot en starkare biblioteksnation* för att bidra till så mycket klarhet som möjligt i en tid då många viktiga beslut fattas. Serien belyser de nya samarbetsformer och biblioteksstrategiska ställningstaganden som håller på att utvecklas. Nu är del två i serien, *Alla pratar om KB. Kungliga bibliotekets utvidgade uppdrag – bakgrund och förväntningar*, publicerad. Rapportens första del speglar de stora förväntningar som finns på KB:s utvidgade uppdrag, men också den oro som finns hos vissa aktörer. Rapportens andra del ger en historisk bakgrund till uppdraget och visar att mycket går igen; frågan om ökad samordning inom bibliotekssektorn har väckts med jämna mellanrum under i stort sett hela 1900-talet.

– Vägen till en gemensam myndighet har varit lång och snårig och alla frågetecken är ännu inte uträtade, säger Niclas Lindberg. Den myndighetsanalys av KB som Statskontoret levererade i januari 2012 har heller inte minskat antalet frågor. Om Sverige ska vara en ledande kunskapsnation med ett starkt biblioteksväsende och om KB ska kunna ha överblick och främja samverkan och utveckling, måste otydligheten redas ut och en nationell biblioteksstrategi få staka ut färdriktningen.

Alla pratar om KB går att hämta på hemsidan som pdf eller beställa från info@biblioteksforeningen.org.

Stipendier att söka! Till IFLA World Library and Information Congress i Helsingfors

HELSINGFORS ÄR platsen för IFLA:s kongress i år. Temat är Libraries Now! – Inspiring, Surprising, Empowering och kongressen äger rum 11–17 augusti. Svensk Biblioteksförning vill göra det möjligt för många medlemmar att kunna delta i WLIC när det är i Norden och utlyser nu stipendier som kommer att lottas ut. Enligt styrelsens beslut finns det 300.000 kronor till detta. Under våren delas dock inga "vanliga" resestipendier ut.

Ansökan görs genom att skicka ett e-postmeddelande till ww@biblioteksforeningen.org. Vi vill veta ditt namn och dina adressuppgifter. Vi kräver ingen exakt kostnadsredovisning, men ange om du har långt att åka till Helsingfors.

Sista ansökningsdag är 15 mars och vi räknar med att kunna ge besked till påsk.

Vi utbildar framtidens bibliotekarier.

Läs biblioteks- och informationsvetenskap vid Linnéuniversitetet höstterminen 2012.

Program

Biblioteks- och informationsvetenskap 180 hp, helfart/campus

Kurser

Bibliotek och skola i samverkan kring läsmiljöer och informationskompetens, 15 hp

Informationspraktiker för ledarskap inom kollaborativt arbete, del I, 7,5 hp

Informationspraktiker för ledarskap inom kollaborativt arbete, del II, 7,5 hp

Kulturarvsdigitalisering, 15 hp

Mer information: Lnu.se/KGBOA

 Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Lnu.se

Kalendarium

Maila info till kalendariet: se@biblioteksforeningen.org
För vidare info se www.biblioteksforeningen.org

9 mars, 2012

Södertörns högskolebibliotek Nätverksträff Jämställdhet på bibliotek

Alla medlemmar i Svensk Biblioteksforenings nätverk för jämställdhet på bibliotek bjuds in till Södertörns högskolebibliotek i Huddinge fredagen den 9 mars.

PROGRAM OCH ANMÄLAN: www.biblioteksforeningen.org/Almanacka

14–15 mars, 2012, Norrköping

Mötesplats Open Access 2012

Välkommen till två intressanta informations- och diskussionsdagar om högskolans elektroniska publicering! Mötesplats Open Access är ett årligen återkommande evenemang för ett aktivt idé- och erfarenhetsutbyte. 2012 hålls konferensen den 14–15 mars i Norrköping! Målgrupp: Alla som arbetar med att tillgängliggöra högskolornas vetenskapliga och pedagogiska publicering i form av fulltextarkiv, publiceringsdatabaser, e-tidskrifter, digitala lärresurser, forskningsdata etc. Du kan vara forskare, lärare, student, bibliotekarie, IT-specialist, jurist eller ha en ledande befattning inom högskolan.
ARR: Kungliga biblioteket
MER INFO: www.kb.se

22 mars, 2012, Umeå
Shift happens

Konferens kring teknikförändringar i biblioteken och bibliotekens nya roller.
Konferensen riktar sig mot verksamma inom hela bibliotekssektorn – folkbibliotek, universitetsbibliotek, specialbibliotek, sjukhusbibliotek, skolbibliotek, nationalbibliotek samt studenter inom Biblioteks- och informationsvetenskap. Målgruppen är de nordiska länderna och inbjudna föreläsare kommer från olika delar av Norden och representerar bibliotekets olika yrkesområden. Konferensen är både en plats för kunskapsinhämtning och informationsutbyte. I fokus står de stora teknikförändringar som biblioteken genomgått och de stora förändringar som väntar runt hörnet. En utmaning är att knyta ihop det digitala biblioteket med det analoga. Är digitalisering svaret på allt? Eller appar? Eller QR-koder? Och hur ser det uppväxande släktet på det här med bibliotek?

ARR: Umeå universitetsbibliotek, Svensk Biblioteksforening, Svensk Biblioteksforening – Regionforening Västerbotten, Länsbiblioteket i Västerbotten, Informations- och lånecentralen Umeå och Umeå stadsbibliotek.

12–13 april, 2012

Örebro stadsbibliotek

Nätverkskonferens för bokbusspersonal

Vilken roll spelar bokbussar i Bibliotekssverige? Vilka utvecklingstrender finns? Hur använder man bussar i biblioteksorganisationer? Som barnbibliotek, som en del av Boken Kommer-verksamhet eller som medborgarkontor? Är teknikdiskussionen annorlunda idag än för tio år sedan? Konferensen erbjuder hela Sveriges bokbusspersonal att komma och diskutera aktuella bokbussfrågor och bidra med tankar till verksamhetsutveckling. Din bokbuss är också välkommen. OBS! Det finns plats för tio bussar. Först till kvarn!

PROGRAM OCH ANMÄLAN: www.biblioteksforeningen.org/Almanacka

13–15 april, 2012 Conventum Arena
Bokmässan Örebro

Bokmässan i Örebro gör en rejäl nystart med ny arrangör, ny tid och ny lokal. ABF Örebro lån har tagit över arrangemanget, som flyttar från Örebro slott till Conventum Arena 13–15 april.
Årets tema är Läsfest för alla. Läslust och läsfrämjande står i centrum, och man kommer att lyfta fram boken i en rad skepnader, inbunden, digital och som seriealbum. Nyheter för vårens mäsä är extra fokus på områden som: den nordiska deckaren, mat och klimat, serier, fantasy och manga samt teckenspråkskultur. På så sätt kommer mässan att göras bredare än någonsin! Arrangören utlovar tre fullspäckade dagar med möjlighet att träffa författare, lärare, bibliotekarier, förläggare, journalister och en lästörstande allmänhet. Besökare ges chansen att ta del av ett hundratal seminarier, författarsamtal, kulturdebatter och uppläsningar. Allt ingår i inträdesbiljetten.

ARR: ABF Örebro Län
MER INFO: <http://orerobokmassa.se/>

18 april, 2012 Tylösand Halmstad
Halmstadskonferensen 2012

Från transaktion till relation: framtid för folkbiblioteken är temat för Halmstadskonferensen 2012.

ARR: Halmstad Stadsbibliotek, Hordaland fylkesbibliotek, Kultur i Väst, Mölndals stadsbibliotek, Region Halland, Kultur och Aarhus Kommunes Biblioteker.
MER INFO: www.regionhalland.se

4 maj, 2012 Västerås stadsbibliotek
Nätverksträff tidningar och tidskrifter

Alla medlemmar i Svensk Biblioteksforenings nätverk för tidningar och

tidskrifter på folk- och skolbibliotek bjuds in till träff på Västerås stadsbibliotek fredagen den 4 maj.

PROGRAM OCH ANMÄLAN: www.biblioteksforeningen.org/Almanacka

7–9 maj, 2012, Louise de Geer

Konsert & Kongress

Biblioteksdagarna 2012

Boka in en tur till Norrköping i maj nästa år för Biblioteksdagarna. Observera att vi på grund av lokalskäl genomför arrangemanget måndag till onsdag 7–9 maj.

ARR: Svensk Biblioteksforening
MER INFO: www.biblioteksdagarna.se

24–25 maj, 2012 Umeå

Personarkivens oanade möjligheter – konferens kring nya användare och utvecklingsområden

En konferens som riktar sig till verksamma inom kulturarvssektorn med angränsande forskningsområden. Intresset för personhistoria är större idag än på mycket länge, nya användare med nya perspektiv och behov söker sig till arkivens samlingar. Samtidigt förändras arkiven själva, nya samhällsgrupper blir producenter av arkiv. Digitala leveranser i en mångfald format kräver andra kompetenser. Behovet av kunskaps-spridning inom området är därför stort. Konferensen anordnas av Umeå universitetsbibliotek i samarbete med Uppsala universitetsbibliotek.

11–17 augusti, 2012

78th IFLA General Conference and Assembly

World Library and Information Congress : 78th IFLA General Conference and Assembly.
Congress theme: Libraries Now! – Inspiring, Surprising, Empowering
ARR: IFLA
MER INFO: <http://conference.ifla.org/ifla78>

17–18 augusti, 2012

Beyond libraries – subject metadata in the digital environment and semantic web

IFLA Satellite Post-Conference The conference will explore the role of different kinds of subject metadata in the digital environment and the semantic web, in libraries and beyond libraries. The digital environment creates new opportunities and new challenges for subject access. How could we take advantage of the new opportunities and how can we handle the challenges?
ARR: IFLA Classification and Indexing Section och National Library of Estonia
MER INFO: <http://www.nlib.ee/tallinnsatellite>

Dags att söka utvecklingsstöd!

SOM STÖD i utvecklingsarbete kan institutionella medlemmar i Svensk Biblioteksforening söka utvecklingsstöd.

Särskild vikt läggs vid framåtsyftande och nyskapande förslag. Insatser som syftar till att åstadkomma ökat samarbete och som syftar till att göra biblioteken tillgängliga och angelägna för fler och nya användare prioriteras. Stöd ges inte till redan pågående projekt, löpande verksamhet, resor, publikationer, författande, kompetensutveckling eller anordnande och deltagande i konferenser och seminarier. Utvecklingsstödet delas ut två gånger om året.

Ansökan skall bl a innehålla en redogörelse för det planerade arbetet, förväntade resultatet och motivering av arbetets betydelse för bibliotek och biblioteksverksamhet i Sverige.

Vårens ansökningar skall ha inkommit till Svensk Biblioteksforenings kansli senast den 31 mars. Ansökan skickas till Svensk Biblioteksforening, att: Wiviann Wilhelmsson, Box 70380, 107 24 Stockholm. E-post ww@biblioteksforeningen.org
Tel 08-545 132 32. Fullständig information finns på foreningens hemsida www.biblioteksforeningen.org

AXIELL

Träffa Eva Funck, Barbro Roos och många fler under två inspirerande dagar på gemytliga Sankt Gertrud Konferens i Malmö.

Här skapar vi tillsammans en mötesplats för BOOK-IT- och Arena-användare. Dagarna i maj kommer att innehålla kunskapsutbyte, inspiration och en massa möjligheter.

Vill du veta mer om eller anmäla dig till Axiells BOOK-IT Användarmöte 2012? Titta in på vår webbplats: www.axiell.se.

Varmt välkommen!

AXIELL BOOK-IT • ANVÄNDARMÖTE
Malmö 22-23 maj 2012